

Štefanova ulica 2, 1501 Ljubljana

T: 01 428 40 00

F: 01 428 47 33

E: gp.mnz@gov.si

www.mnz.gov.si

Številka: 007-227/2020/253 (141-05)

Ljubljana, 20. 6. 2024

EVA

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Poročilo delovne skupine o izvajanju Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 za leto 2023 – predlog za obravnavo

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na seji, dne ... pod točko ... sprejela naslednji

SKLEP

Vlada Republike Slovenije je obravnavala Poročilo o izvajanju Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 za leto 2023 in ga pošlje Državnemu zboru Republike Slovenije.

Številka:

V Ljubljani, dne

Barbara Kolenko Helbl
generalna sekretarka vlade

Priloga:

- Poročilo o izvajanju Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 za leto 2023

Prejmejo:

- vsa ministrstva,
- Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost,
- Slovenska obveščevalno-varnostna agencija,
- Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije,
- Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede,
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo,
- Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije.

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:		
/		
3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:		
– dr. Darijo Levačič, generalni direktor, Direktorat za policijo in druge varnostne naloge		
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:		
Pri pripravi dela ali celotnega gradiva so sodelovali predstavniki Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru.		
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:		
– Boštjan Poklukar, minister za notranje zadeve		
5. Kratak povzetek gradiva:		
<p>Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 (ReNPPZK 19–23) (v nadaljnjem besedilu: Resolucija) je 20. 6. 2019 sprejel Državni zbor Republike Slovenije. Resolucija je bila objavljena v Uradnem listu RS, št. 43/19.</p> <p>V Resoluciji je v 7. poglavju določeno »spremljanje izvajanja resolucije«. Na podlagi določila Resolucije je Vlada Republike Slovenije na 48. redni seji dne 17. 10. 2019 sprejela sklep o ustanovitvi Medresorske delovne skupine za koordinacijo in nadzor nad izvajanjem Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023. Delovna skupina najmanj enkrat letno pripravi poročilo o izvajanju Resolucije z vidika izvajanja strategij in programov. Resolucija določa, da Vlada Republike Slovenije najmanj enkrat letno obravnava poročilo delovne skupine o izvajanju resolucije glede izvajanja strategij in programov.</p> <p>V Resoluciji so določene strategije oziroma programi, ki se izvajajo v posameznem letu ali daljšem obdobju. Ministrstvo za notranje zadeve je na podlagi poročil resornih ministrstev in drugih subjektov, ki so nosilci posameznih ukrepov in aktivnosti, pripravilo celovito poročilo o izvajanju Resolucije v letu 2023. Hkrati je to poročilo tudi končno, saj se je izvajanje te resolucije zaključilo z iztekom leta 2023. V obdobju izvajanja resolucije je bilo realiziranih večino načrtovanih programov, kar kaže na uspešno implementacijo strategij za preprečevanje in zatiranje kriminalitete.</p> <p>Za doseg ciljev je bilo v letu 2023 načrtovanih 36 strategij oziroma programov, od tega je uresničenih 22 in delno uresničenih 10, štiri strategije pa niso bile uresničene.</p> <p>V letu 2023 je bilo za izvajanje programov, ki so v poročilu finančno ovrednotena in so bila del širših programov (sofinanciranje programov na področju preprečevanja zasvojenosti, sofinanciranje socialnovarstvenih programov, sofinanciranje programov usposabljanja strokovnih delavcev na temo čustvenih in socialnih kompetenc, sofinanciranje programov na področju informacijske varnosti, sofinanciranje projektov medijske pismenosti za spodbujanje, promocijo in razvoj medijske pismenosti), namenjenih skupno 15.365.402,68 EUR. Ostale aktivnosti pa so potekale v okviru rednega dela ministrstev.</p>		
6. Presoja posledic za:		
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna 	NE

	– razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij			
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: (Samo če izberete DA pod točko 6.a.)				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1		
SKUPAJ				

OBRAZLOŽITEV:**I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu**

V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):

- prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov,
- odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov,
- obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov.

II. Finančne posledice za državni proračun

Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II.b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

- proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
- projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
- proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II.b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II.a.

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II.a in II.b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

Poročilo o izvajanju Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za leto 2023 nima finančnih posledic za državni proračun in druga javnofinančna sredstva.

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

- pristojnosti občin,
- delovanje občin,
- financiranje občin.

NE

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:

- Skupnosti občin Slovenije SOS: NE
- Združenju občin Slovenije ZOS: NE
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE

9. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:

NE

Narava gradiva, glede na vsebino, ne predvideva sodelovanja javnosti.

10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	NE
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	NE
Boštjan Poklukar minister	

Priloge:

- Predlog sklepa Vlade Republike Slovenije
- Poročilo o izvajanju Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 za leto 2023

PRILOGA:

Številka:
V Ljubljani, dne

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na seji, dne ... pod točko ... sprejela naslednji

SKLEP

Vlada Republike Slovenije je obravnavala Poročilo o izvajanju Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 za leto 2023 in ga pošlje Državnemu zboru Republike Slovenije.

Številka:
V Ljubljani, dne

Barbara Kolenko Helbl
generalna sekretarka vlade

Priloga:

- Poročilo o izvajanju Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 za leto 2023

Prejmejo:

- vsa ministrstva,
- Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost,
- Slovenska obveščevalno-varnostna agencija,
- Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije,
- Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede,
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo,
- Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije.

PRILOGA (jedro gradiva):

**Poročilo o izvajanju
Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in
zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023
za leto 2023**

VSEBINA

UVOD	1
DOSEGA CILJEV, OPREDELJENIH PO PODROČJIH IZ RESOLUCIJE.....	2
Varnost v lokalnih skupnostih	3
Nasilje.....	5
Javno spodbujanje sovraštva in nestrpnosti – sovražni govor	17
Korupcija in zaščita javnih sredstev	23
Ogrožanje javnega zdravja.....	24
Informacijska varnost	27
Ogroženost Republike Slovenije zaradi radikalizacije, ekstremnega nasilja in terorizma.....	34
Ogroženost Republike Slovenije zaradi hudih in organiziranih oblik kriminalitete.....	38
PRILOGA: Pregled porabljenih sredstev po vključenih proračunskih uporabnikih in sofinanciranih programih v letu 2023.....	45

UVOD

Državni zbor Republike Slovenije je na seji 20. junija 2019 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 (ReNPPZK 19–23; v nadaljnjem besedilu: resolucija), ki je bila objavljena v Uradnem listu RS, št. 43/19.

Osrednji cilj resolucije je učinkovito oblikovati in izvajati politiko preprečevanja in zatiranja kriminalitete oziroma zagotavljati tako družbeno okolje, ki bo dolgoročno vplivalo na zmanjšanje kriminalitete, zagotavljalo varnost, bivanje in delo v varnem okolju, ter na podlagi predlaganih ukrepov doseči tako družbeno stanje, da bi se ljudje počutili varne.

V resoluciji so opredeljeni cilji in konkretne strategije oziroma programi za uresničitev postavljenih ciljev.

Vlada Republike Slovenije je 17. oktobra 2019 za spremljanje učinkovitosti izvajanja programov in strategij iz resolucije, usklajevanja dela nosilcev in sodelujočih pri pripravi in izvajanju strategij in programov ter za pripravo letnega poročila o uspešnosti izvajanja resolucije ustanovila Medresorsko delovno skupino za koordinacijo in nadzor nad izvajanjem Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 (v nadaljnjem besedilu: delovna skupina). V njej sodelujejo predstavniki ministrstev in drugih organov, ki med svojimi pristojnostmi in nalogami delujejo na področju preprečevanja in zatiranja kriminalitete.

V šestem poglavju resolucije so opredeljene strategije oziroma programi za uresničitev postavljenega cilja in nosilci, pristojni za uresničevanje načrtovanih dejavnosti. Nosilci strategij oziroma programov so poročali o izvajanju nalog v letu 2023. Delovna skupina, ki jo vodi predstavnik ministrstva za notranje zadeve, je pripravila poročilo za preteklo leto.

V resoluciji je določeno, da Vlada Republike Slovenije najmanj enkrat letno obravnava poročilo delovne skupine o izvajanju resolucije glede izvajanja strategij in programov ter ga predloži Državnemu zboru Republike Slovenije.

To poročilo je pregled izvajanja strategij in programov, predvidenih v Resoluciji o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023, s poudarkom na programih, načrtovanih za leto 2023. Hkrati je to poročilo tudi končno, saj se je izvajanje te resolucije končalo z iztekom leta 2023.

DOSEGA CILJEV, OPREDELJENIH PO PODROČJIH IZ RESOLUCIJE

V resoluciji je opredeljenih devet vsebinskih področij preprečevanja in zatiranja kriminalitete. Ta so:

- varnost v lokalnih skupnostih,
- nasilje,
- javno spodbujanje sovraštva in nestrpnosti – sovražni govor,
- gospodarska kriminaliteta pri varovanju finančnih interesov v Republiki Sloveniji in Evropski uniji,
- korupcija in zaščita javnih sredstev,
- ogrožanje javnega zdravja,
- informacijska varnost,
- ogroženost Republike Slovenije zaradi radikalizacije, ekstremnega nasilja in terorizma,
- ogroženost Republike Slovenije zaradi hudih in organiziranih oblik kriminalitete.

Znotraj področij je skupno oblikovanih 45 posameznih strategij oziroma programov. Številne strategije in programi iz resolucije so se večinoma izvajali uspešno, nekateri kot redna dejavnost na področjih, ki so v pristojnosti posameznih ministrstev. Kljub prizadevanjem pristojnih za izvedbo programov posamezni programi niso bili izvedeni. Za doseg ciljev je bilo v letu 2023 načrtovanih 36 strategij oziroma programov, od tega je uresničenih 22 in delno uresničenih 10, štiri strategije pa niso bile uresničene.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o državni upravi (Uradni list RS, št. 18/23) je v skladu z Zakonom o spremembah Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 163/22) določil nova ministrstva, spremembe pri nazivih posameznih ministrstev in združevanje oziroma razdruževanje posameznih resorjev oziroma prenos pristojnosti med ministrstvi; to je močno vplivalo tudi na delo delovne skupine, saj so se spremenile tudi pristojnosti nosilcev pri določenih programih oziroma strategijah.

V nadaljevanju je pripravljeno poročilo o izvajanju strategij oziroma programov, ki so bili v resoluciji predvideni za leto 2023, ter programov, katerih izvedba je bila predvidena v preteklih letih, vendar niso bili izvedeni oziroma je bila njihova izvedba prestavljena v leto 2023. Oštevilčenje posameznih programov je zaradi lažje preglednosti povzeto iz resolucije.

V letu 2023 je bilo za izvajanje programov, ki so v poročilu finančno ovrednotena in so bila del širših programov (sofinanciranje programov na področju preprečevanja zasvojenosti, sofinanciranje socialnovarstvenih programov, sofinanciranje programov usposabljanja strokovnih delavcev na temo čustvenih in socialnih kompetenc, sofinanciranje programov na področju informacijske varnosti, sofinanciranje projektov medijske pismenosti za spodbujanje, promocijo in razvoj medijske pismenosti), namenjenih skupno 15.365.402,68 EUR. Ostale aktivnosti so potekale v okviru rednega dela ministrstev.

Med izvajanjem resolucije je bila izvedena večina načrtovanih strategij, kar kaže na uspešno implementacijo strategij za preprečevanje in zatiranje kriminalitete. Kljub temu pa štiri strategije iz resolucije niso bile izvedene, kar je posledica različnih dejavnikov, ki so podrobneje obravnavani v nadaljevanju poročila.

Varnost v lokalnih skupnostih

6.1.4.1 Varnost v lokalnih skupnostih

Ključne dejavnosti/ukrepi

Pobude policije lokalnim skupnostim za ustanovitev varnostnih sosvetov in proaktivno delovanje, učinkovito reševanje varnostnih problemov, sodelovanje z državljani in predstavniki lokalne skupnosti pri preventivnih projektih, večja vidnost in okrepljena prisotnost policistov v lokalni skupnosti, usklajevanje občinskih programov varnosti z lokalno skupnostjo, izvajanje, določenih v protokolih o sodelovanju z občinskimi redarstvi, profesionalno opravljanje nalog in odnos do ljudi, načrtno in sistemsko usposabljanje policistov na tem področju.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število vsebinsko kakovostnih in dobrih rešitev ter praks pri delu v skupnostih;
- število prenesenih dobrih praks v druge regionalne in lokalne enote policije;
- število pritožb zoper delo policistov;
- število preventivnih aktivnosti skupaj s predstavniki lokalne skupnosti in vsebina izvedenih nalog.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Policija je na svoji spletni strani redno posodabljala seznam vodij policijskih okolišev. Ta seznam je dostopen na spletni strani policije <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/vodje-policijskih-okolisev>. 18. marca 2024 je bilo v Republiki Sloveniji 208 varnostnih sosvetov. Seznam s kontaktnimi podatki, ki se sproti posodablja, je dostopen na spletni strani policije <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/varnostni-sosveti>.

Policija je tudi sprotno posodabljala informacije o preventivnih projektih na svoji spletni strani <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/preventivni-projekti>.

Izvedla je pet vsebinsko kakovostnih in učinkovitih rešitev pri delu v skupnosti:

- **Mobilna policijska postaja:** Za boljšo dostopnost do policijskih storitev in večjo vidnost policijskega dela ter pristni stik z ljudmi je še naprej izvajala projekt Mobilna policijska postaja. Obe mobilni policijski postaji sta bili v letu 2023 skupno v uporabi 669 koledarskih dni oziroma 91,6 odstotka celotnega leta. Prvih osem mesecev leta 2023 se je ena od njiju uporabljala izključno na območju Policijske uprave Koper, kot pomoč pri obravnavi prosilcev za mednarodno zaščito v Sloveniji, ki so samovoljno zapustili azilni dom z namenom potovanja iz Slovenije v zahodno Evropo. Od 5. septembra 2023 se je ta mobilna policijska postaja uporabljala na območju Policijske uprave Novo mesto, kot pomoč pri obravnavi nedovoljenih prehodov državne meje.
- **Preventivni projekti v šolah:** V osnovnih šolah je policija nadaljevala izvajanje projektov Varno na poti v šolo in domov ter Policist Leon svetuje. V ta namen je natisnila pobarvanke in delovne zvezke, ki jih prejme vsak učenec 1. oziroma 5. razrede osnovne šole. Obe tiskovini je policija, prav tako zloženko Ne pozabite na varnost, prevedla in natisnila tudi v jezikih obeh narodnostnih manjšin, italijanskem in madžarskem.
- **Vizitke s QR-kodo:** Pred začetkom poletne turistične sezone je policija ponatisnila vizitke s QR-kodo, ki imajo na eni strani motiv dejavnosti slovenske policije oziroma projekta Varno poletje, na hrbtni strani pa QR-kodo, ki uporabnike mobilnih telefonov napotuje na spletno stran policije oziroma na spletno stran z nasveti policije za večjo varnost. QR-kodo za mobilne telefonske aparate so uporabljali tudi slovenski policisti, ki so opravljali delo skupaj s hrvaškimi kolegi na hrvaški obali, pa tudi v Sloveniji so jo lahko ponudili slovenskim turistom, če so iskali informacije o nasvetih slovenske policije. Za to dobro prakso se je policija odločila zato, ker policisti lažje nosijo s seboj vizitke kot večje brošure.

- **Nabava novih maskot:** Konec leta je policiji uspelo nabaviti še sedem novih policijskih maskot, in sicer tri policiste Leone in štiri policistke Pike. Policija ima zdaj osemnajst policijskih maskot, in sicer šestnajst novejših (osem Leonov in osem Pik) in dve starejši – Leona in Piko, ki ju bo v letu 2024 »upokojila«. Vsaka policijska uprava ima dve novejši policijski maskoti – po en par, Leona in Piko. Starejši dve smo imeli namen »upokojiti« že leta 2023, vendar nam ju zaradi nepredvidenih dogodkov v Muzeju slovenske policije ni uspelo. Aktivnosti, da to storimo v letu 2024, so se že začele. Skupaj s proizvajalcem maskot so usposobili dodatno število animatorjev.
- **Policisti kolesarji:** Z namenom čim večje prisotnosti in vidnosti v lokalni skupnosti smo okrepili delo policistov kolesarjev, v policijo pa uvajamo tudi električna kolesa.

Te dobre prakse so bile prenesene v druge regionalne in lokalne enote policije.

Za boljšo organizacijo in spremljanja policijskega dela v skupnosti je policija:

- prenovila aplikacijo za evidentiranje preventivnega policijskega dela,
- sprejela Postopkovnik o sodelovanju med notranjimi organizacijskimi enotami generalne policijske uprave na področju preventivne dejavnosti in policijskega dela v skupnosti, s čimer so bile vzpostavljene linije dela med notranje organizacijskimi enotami Generalne policijske uprave,
- določila kontaktne osebe za preventivno dejavnost in policijsko delo v skupnosti v vseh sektorjih kriminalistične policije policijskih uprav,
- aktivno sodelovala v več ciljnih raziskovalnih projektov z namenom ugotavljanja možnih načinov, pristopov in metod uspešnega približevanja in krepitev policijskega dela lokalnim skupnostim.

Policisti so v letu 2023 izvedli 14.858 dejavnosti s področja preventivnega in policijskega dela v skupnosti, s čimer se je trend izvedenih dejavnosti nadaljeval v pozitivno smer. Drugo leto zapored je število preseglo desetletno povprečje, ki je 11.876 in je najvišje v zadnjih desetih letih.

Predstavniki policije so:

- 13. in 14. junija 2023 v Podčetrtku sodelovali na tradicionalni 24. konferenci Dnevi varstvoslovja, ki jo je organizirala Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru,
- med 12. in 14. septembrom 2023 sodelovali na mednarodni konferenci Cilji trajnostnega razvoja Združenih narodov – Perspektive varnosti in zaščite podeželja in mest, ki jo je organizirala Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru na svojem sedežu v Ljubljani,
- 7. novembra 2023 v Kranju sodelovali na 9. nacionalni konferenci Varnost v lokalnih skupnostih, ki jo je prav tako organizirala Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru skupaj z Mestno občino Kranj in ob podpori policije,
- med 26. in 28. novembrom 2023 v Sremski Kamenici v Srbiji sodelovali na mednarodni konferenci Criminal prevention, ki sta jo organizirala Ministrstvo za notranje zadeve Republike Srbije in policija zvezne dežele Baden-Württemberg iz Nemčije, ter med 27. in 30. novembrom 2023 v Zadru na Hrvaškem na mednarodnem seminarju Community policing, ki ga je organizirala srednjeevropska policijska akademija CEPOL (European Union Agency For Law Enforcement Training).

6.1.4.2 Analiza uspešnosti izvajanja 35. člena o organiziranosti in delu v policiji

Ključne dejavnosti/ukrepi

35. člen Zakona o organiziranosti in delu v policiji (Uradni list RS, št. 15/13, 11/14, 86/15, 77/16, 77/17, 36/19, 66/19 – ZDZ, 200/20 in 172/21) določa, da policijske uprave in območne policijske postaje znotraj svojih pristojnosti sodelujejo z organi samoupravnih lokalnih skupnosti na področjih, ki se nanašajo na izboljšanje varnosti v samoupravni lokalni skupnosti. V anketi bodo tudi vprašani o njihovih predlogih za izboljšanje sodelovanja.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- izdelana analiza.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: neizvedeno

Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru je v sklopu ciljnega raziskovalnega projekta CRP št. V5-2286 Policijsko delo v skupnosti anketo izvajala v drugi polovici leta 2023. Zaradi zelo slabe pripravljenosti za sodelovanje so nekaj polstrukturiranih intervjujev s predstavniki lokalnih skupnosti opravili v decembru 2023 in januarju 2024, analize pa še niso končali. Raziskavo oziroma analizo nameravajo dokončati v letu 2024.

Center za raziskovane in socialne veščine Policijske akademije bo Anketo o zadovoljstvu prebivalstva z delom policije spet opravil v letu 2024.

Nasilje

6.2.4.1 V programih vrtcev in šol je treba izvajati vsebine, povezane s prepoznavanjem in preprečevanjem nasilja

Ključne dejavnosti/ukrepi

Vsebine za ozaveščanje otrok in mladih o problematiki nasilja bodo povečale občutljivost vprašanja temeljnih človekovih pravic posameznika. Pri tem je treba urediti tudi izmenjavo dobrih praks med vrtci in šolami ter izkoristiti različne možnosti, ki jih vzgojno-izobraževalni programi ponujajo za izvajanje vsebin/programov, ki prispevajo k prepoznavanju in preprečevanju vseh oblik nasilja.

Nosilec: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

– število letnih aktivnosti, povezanih s prepoznavanjem in preprečevanjem nasilja.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje je posodobilo protokol za ravnanje ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih, protokol za obravnavo nasilja v družini v vzgojno-izobraževalnih zavodih in protokol za obravnavo spolnega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Prav tako je v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo izdalo plakata s ključnimi informacijami, kako ravnati ob zaznavi medvrstniškega nasilja. Informacije so namenjene zaposlenim, šolski svetovalni službi ter vodstvu in predstavljajo ključne povzetke Protokola za ravnanje ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Plakata so ravnatelji dobili na konferenci ravnateljev, ki je bila 25. avgusta 2023. V pripravi so infografične predstavitve za pomoč zaposlenim v vzgojno-izobraževalnih zavodih v primerih zaznave nasilja.

V okrožnici junija 2023 je Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje osnovne šole in osnovne šole s prilagojenim programom obvestilo, da je ministrstvo v slovenskem letu duševnega zdravja z Nacionalnim inštitutom za javno zdravje ter Ministrstvom za zdravje pristopilo k nacionalni kampanji, v kateri bodo vse devetošolke in devetošolci prejeli priročnik Kaj lahko naredim, da mi bo lažje?

Finančno so podprli izdajo dveh publikacij, ki jih je izdelal Zavod Republike Slovenije za šolstvo: Medvrstniško nasilje, Protokol za ravnanje ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih, Spolno nasilje, Protokol za ravnanje ob zaznavi in obravnavi spolnega nasilja in spolnega nadlegovanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih.

Na 9. konferenci ravnateljev, ki je potekala 25. 8. 2023, je minister za vzgojo in izobraževanje dr. Darjo Felda ravnateljem priporočil vključitev poglobljene obravnave tem, kot so preprečevanje sovražnega govora, psihičnega, fizičnega in medvrstniškega nasilja, v letne delovne načrte. Na te dogodku je dr. Metka Kuhar s Fakultete za družbene vede nagovorila prisotne ravnatelje s temo Medvrstniško nasilje:

Strategije, vzgojni pristopi in intervencije za varnejše in sodelovalne vzgojno-izobraževalne zavode. Dr. Ada Holcar iz Zavoda Republike Slovenije za šolstvo pa je predstavila temo Kaj lahko v šoli storimo za bolj varno in učinkovito učno okolje? Udeleženci konference so se glede na raven vzgoje in izobraževanja, na kateri delujejo, udeležili tudi delavnic z naslovom Vzgojno delovanje zavoda – strategije v šolskem letu 2023/2024.

V letu 2023 so zasnovali in pripravili CRP z naslovom Dejavniki nasilja v osnovnih šolah in mehanizmi za zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja. Cilji, ki jim bo projekt sledil, so: analiza stanja na področju vrstniškega nasilja/nadlegovanja/trpinčenja (tako v realnem prostoru kot v k8-ibernetskem prostoru) in pridobitev nujno potrebnih podatkov za pripravo ukrepov za soočanje, preprečevanje in pomoč; oblikovanje mehanizma, ki bo omogočal longitudinalno spremljanje razmer na področju vrstniškega nasilja/nadlegovanja/trpinčenja med osnovnošolci; oblikovanje konkretnih priporočil za izboljšanje stanja, ukrepanje, preprečevanje in pomoč na ravni posamezne šole; priprava strokovnih izhodišč in podlag za oblikovanje konkretnih političnih pobud in predlogov za oblikovanje strategije za zagotavljanje varnega šolskega okolja.

6.2.4.2 Nadaljevanje aktivnosti za ozaveščanje ali preventivo pri prepoznavi in ukrepanju ob zaznavi nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih (VIZ) med ravnatelji, strokovnimi delavci, predstavniki sindikalnih združenj in starševskih aktivih v teh zavodih

Ključne dejavnosti/ukrepi

Izvajanje postopkov in aktivnosti, predvidenih v Pravilniku o obravnavanju nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode ter v Navodilih za obravnavo medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih.

Nosilec: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

– število in vrsta aktivnosti.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje je izdalo plakata z osnovnimi informacijami o ravnanju ob zaznavi medvrstniškega nasilja. Plakata, namenjena zaposlenim, šolski svetovalni službi in vodstvu, povzemata ključne točke Protokola za ravnanje ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja. Plakata sta nastala na Uradu za razvoj in kakovost izobraževanja, v okviru projekta Analitsko središče, financiranega z evropskimi sredstvi za okrevanje in odpornost.

Strateški svet za preprečevanje sovražnega govora je Vladi Republike Slovenije izdal Priporočila za preprečevanje sovražnega govora, ki vključujejo skrb za podporno okolje za šolske delavce glede nasilja. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje ter Zavod Republike Slovenije za šolstvo kontinuirano podpirata aktivnosti za ustvarjanje varnega učnega okolja.¹

6.2.4.3 Krepitev kompetenc strokovnih delavcev

Ključne dejavnosti/ukrepi

Nadaljevati izvajanje programov za nadaljnje strokovno usposabljanje strokovnih delavcev in vseh zaposlenih za razpoznavanje in obvladovanje različnih oblik nasilja v vrtcu in šoli, vključno z znanji o enakosti med ženskami in moškimi.

Nosilec: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

¹ <https://www.gov.si/novice/2023-08-30-plakata-s-kljucnimi-informacijami-ob-zaznavi-medvrstniskega-nasilja/>.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število vključenih strokovnih delavcev;
- število programov.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *izvedeno*

Zavod Republike Slovenije za šolstvo je na področju strokovnega usposabljanja na temo zagotavljanja varnega in spodbudnega učnega okolja razvil interaktivni spletni program usposabljanja in projektnih aktivnosti za učitelje ter vzgojno-izobraževalne zavode kot celote, usmerjen v krepitev odnosne kompetence pri učiteljih in učencih. Interaktivni spletni program so šole preizkušale v triletnem projektu (od šolskega leta 2020/21 do 2022/23), v katerega je bilo vključenih 63 vzgojno-izobraževalnih zavodov. Pri uvajanju vzgojnih vsebin so imele šole podporo skrbniških ekip območnih enot Zavoda Republike Slovenije za šolstvo. Program je aktivno preizkušalo 380 udeležencev projekta.

Uvajanje strategij, ki podpirajo varno in spodbudno učno okolje, poteka prek šolskih timov, ki se v 60-urnem programu usposobijo za izvajanje konkretnih aktivnosti z učenci. Interaktivni program zajema več kot 60 videoposnetkov, ki jih je pripravilo več kot 30 avtorjev, in več kot 300 aktivnosti oziroma vaj z navodili. Vsak vzgojno-izobraževalni zavod pripravi šolsko strategijo za varno in spodbudno učno okolje. V strategiji časovno in vsebinsko opredeli konkretne aktivnosti za ciljne skupine učencev.

Za šolski leti 2023/2024 in 2024/2025 je Zavod Republike Slovenije za šolstvo vzgojno-izobraževalnim zavodom ponudil krajšo izvedbeno obliko razvojne naloge Varno in spodbudno učno okolje ter s tem uporabo interaktivnega spletnega programa za podporo vzgojnemu načrtu. Pogoji za vključitev posameznega vzgojno-izobraževalnega zavoda v dvoletni projekt je večinska podpora kolektiva vsešolskemu pristopu razvijanja socialno čustvenih kompetenc. V projekt bodo vključeni mentorski timi, podpora območnih enot Zavoda Republike Slovenije za šolstvo ter regijska srečanja v podporo mreženju šol.

Od šolskega leta 2022/23 je vzgojno-izobraževalnim zavodom omogočen prost dostop v spletno učilnico Varno in spodbudno učno okolje, ki vzgojno-izobraževalnim zavodom omogoča uporabo različnih predavanj in vaj za samostojno uporabo, za različne namene in v različnem obsegu.

V okviru projekta Krepitev kompetenc strokovnih delavcev na področju vodenja inovativnega vzgojno-izobraževalnega zavoda se je usposabljanje prek interaktivnega spletnega programa udeležilo približno 1500 strokovnih delavcev. Izpeljali so tri osemurne webinarje na teme medvrstniškega nasilja, dobrih odnosov, krepitev čustvene in socialne pismenosti ter empatije.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo je v šolskem letu 2022/2023 pripravil in izvedel enkratne predstavitvene dogodke, podporna gradiva in spletni zavihek, in sicer:

- V podporo vsem vzgojno-izobraževalnim zavodom so na srečanjih ravnateljev izvedli plenarno predavanje s ključnimi idejami, priporočili in gradivi, med drugim knjižico, posvečeno neželenemu vedenju, ki so jo udeleženci prejeli tudi v tiskani obliki.
- Izvedli so dve izobraževanji (e-urici) na temo nasilja, ki si ju je ogledalo več kot 100 pedagoških delavcev. Na voljo sta tudi videoposnetka intervjuja s strokovnjakinjama, ki ponudita konkretne ideje in priporočila za preventivno in kurativno ravnanje.
- Plenarno predavanje in delavnice na temo varnega in spodbudnega učnega okolja so bili izvedeni na posvetu razrednih učiteljev (400 udeležencev), na posvetu šolskih svetovalnih delavcev (80 udeležencev) ter za time pilotnih šol v poskusu razširjenega programa (več kot 100 udeležencev). Prav tako je bilo izvedeno predavanje na posvetu vrtcev, vključenih v razvojno nalogo Učna okolja za 21. stoletje, ter na Tednu digitalnega učenja v juniju 2023.
- Pripravili so videopaketa za šole, vključene v razširjen program, ki ga uporablja več kot 100 učiteljev.
- V sklopu podpore poučevanju v različnih oblikah (npr. na daljavo, hibridno) so za strokovne delavce pripravili e-urice, med katerimi je neposredno na duševno zdravje učencev vezana e-urica z naslovom Spodbujanje dobrega počutja vseh učencev.

- Pripravili so smernice za kakovostno pripravo individualiziranega programa za učence s posebnimi potrebami (na Strokovnem svetu za splošno izobraževanje so jih predstavili junija 2023). Pripravljajo tudi izid priročnika.
- Na konferencah za vodilne in vodstvene delavce na področju vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami so bile izpostavljene tudi tematike, ki vplivajo na socialno-čustvene kompetence teh učencev (na primer v letu 2023 o razvijanju vseživljenjskih veščin in pomenu individualiziranega programa za celostno vključevanje otrok s posebnimi potrebami).
- Na konferenci za pomočnike ravnateljev so bile izvedene delavnice o krepitevi duševnega zdravja strokovnih delavcev v šoli, kar neposredno vpliva na duševno zdravje vseh učečih se.

V strokovni reviji Vzgoja in izobraževanje je bila ena izmed števil v celoti posvečena tematiki pozitivne psihologije in duševnega zdravja v šoli.

Od maja 2023 se v okviru projektov Ministrstva za vzgojo in izobraževanje mehanizma NOO izvaja projekt Digitrajni učitelj. Glavna strokovna podlaga za projekt je EU okvir DigCompEdu, kjer je opredeljenih pet področij razvoja digitalnih kompetenc učečih se. Četrto področje je Varnost, ki vključuje varno rabo, zdravje in dobrobit, kar zajema tudi medvrstniško nasilje na internetu in še marsikaj drugega.

Jeseni 2023 se je zaključil projekt Dvig digitalnih kompetenc, ki ga je izvajal Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Projekt za strokovno podlago uporablja DigCompORG in samoreflektivno orodje SELFIE, kjer je tudi eno izmed glavnih področij varna in etična raba interneta na šoli. V okviru projekta so bila izvedena številna usposabljanja (izvaja ARNES), ki so naslavljala omenjeno problematiko.

V šolskem letu 2022/23 je Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje sofinanciralo programe usposabljanja strokovnih delavcev (KATIS, 2022/23) na temo čustvenih in socialnih kompetenc, kot je na primer Usposabljanje učiteljev za vzgajanje in izobraževanje za integriteto in z integriteto, Inkluzivno vodenje in vodenje za inkluzijo, Poklicni stres v vrtcu: ali mi obvladujemo stres ali stres obvladuje nas, Ustvarjam, čutim, delam na sebi in se znam sprostiti, Per aspera ad astra (po trnovi poti do zvezd) z odnosom in motiviranostjo, Podpora učiteljem na začetku karijerne poti I, Podpora učiteljem na začetku karijerne poti II, Kako postati dober mentor učitelju na začetku karijerne poti, Strokovna podpora učiteljem v času pripravništva, Strokovna podpora vzgojiteljem v času pripravništva. V letu 2023 je bilo objavljenih 316 programov, ki so opredeljevali področje psihosocialnih kompetenc. Od vseh je bilo realiziranih 247 programov, za njihovo izvajanje pa je bilo namenjenih 348.112,03 EUR. V programe je bilo vključenih 12.058 udeležencev.

6.2.4.4 Oblikovanje predloga mreže institucij za podporo šolam

Ključne dejavnosti/ukrepi

Izdelati je treba predlog mreže različnih specializiranih institucij, katerih strokovno znanje je nujno za uspešno delo v šolah (svetovalni centri za mladostnike, centri za socialno delo, zdravstvene ustanove ipd.), opredeliti načine in oblike sodelovanja (protokol) ter zagotoviti ustrezna sredstva za izvajanje dogovorjenih nalog.

Nosilec: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- razvit predlog mreže institucij za podporo vzgojno-izobraževalnim zavodom.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *neizvedeno*

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje ni izvedlo naloge, saj so dejavnosti presegale njegove pristojnosti.

6.2.4.5 Priprava podpornih gradiv za dvig socialnih kompetenc

Ključne dejavnosti/ukrepi

Zagotavljati je treba strokovna gradiva za učitelje in otroke za izvajanje vsebin/programov, ki prispevajo h krepitvi socialnih kompetenc ter prepoznavanju in obvladovanju nasilja, vključno z znanji o enakosti med ženskami in moškimi.

Nosilec: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- priprava kakovostnih in dostopnih gradiv za učitelje in otroke.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Zavod Republike Slovenije za šolstvo stalno pripravlja podporna gradiva za dvig socialnih kompetenc zaposlenih v vzgoji in izobraževanju, in sicer v okviru naloge zagotavljanja varnega in spodbudnega učnega okolja. Več informacij je zajetih v opisu realizacije naloge 6.2.4.3.

6.2.4.6 Zmanjšanje tvegane in škodljive rabe alkohola ter števila uporabnikov vseh prepovedanih drog

Ključne dejavnosti/ukrepi

Vsebine za ozaveščanje o posledicah rabe alkohola oziroma prepovedanih drog in novih psihoaktivnih snovi ter o povezavi med rabo alkohola oziroma prepovedanih drog in novih psihoaktivnih snovi ter nasiljem. Dejavnosti bodo usmerjene v izvajanje programov znotraj mreže socialnovarstvenih programov, namenjenih zmanjševanju tvegane in škodljive rabe alkohola, ter v ozaveščanje javnosti o škodljivosti pitja alkohola oziroma uporabe prepovedanih drog in novih psihoaktivnih snovi. Usmerjene bodo tudi v izvajanje socialnovarstvenih programov za zmanjševanje rabe vseh prepovedanih drog in novih psihoaktivnih snovi ter vključevanje tem o zasvojenosti v izobraževanja za strokovne delavce, ki se ukvarjajo z nasiljem v družini.

Nosilca: Ministrstvo za zdravje ter Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število preventivnih programov, programov zdravljenja, socialne rehabilitacije in reintegracije v družbo;
- število uporabnikov, vključenih v programe zdravstvenih ustanov, in uporabnikov, vključenih v socialno rehabilitacijo (prepovedane droge, alkohol ipd.);
- število izvedenih izobraževanj in posvetov.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v letu 2023 na področju preprečevanja zasvojenosti sofinanciralo 33 socialnovarstvenih programov v skupni vrednosti 5.591.896,09 EUR. V teh programih je bilo na voljo 179 mest neposredne pomoči (nastanitvenih kapacitet oziroma ležišč). V programe socialne rehabilitacije je bilo vključenih 40.374 različnih uporabnikov.

Ministrstvo za zdravje je v letu 2023 na področju alkohola nadaljevalo dejavnosti za krepitev bolj systemskega pristopa k naslavljanju tvegane rabe alkohola. Največji dosežek je umestitev samostojnega stebra, vezanega na področje alkohola kot najbolj pogosto uporabljane legalne droge, v okvir Resolucije o nacionalnem programu na področju prepovedanih drog 2023–2030.² Dokument (poleg ukrepov,

² Uradni list RS, št. 75/23.

predvidenih v Resoluciji o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028³) na strateški ravni opredeljuje vse ključne smernice za bolj učinkovito, uspešno in celovito naslavljanje omejevanja pitja alkohola v Sloveniji. V letu 2023 je ministrstvo kot posebno prioriteto identificiralo tudi omejevanje pitja alkohola med nosečnicami in doječimi materami. V ta namen so razpisali in sprejeli ciljno-raziskovalni projekt, namenjen pregledu stanja ter opolnomočenju zdravstvenih delavcev na tem področju. Nadaljujejo sofinanciranje programov nevladnih organizacij na področju preventivnih dejavnosti, v letu 2023 so tako sofinancirali programe desetih organizacij v skupni vrednosti 740.218,00 EUR.

6.2.4.7 Krepitev univerzalnih, selektivnih, indiciranih in okoljskih preventivnih dejavnosti za preprečevanje uporabe drog in zmanjševanje z njo povezane kriminalitete

Ključne dejavnosti/ukrepi

Preventivna dejavnost mora biti usmerjena univerzalno na celotno populacijo in selektivno na ranljive skupine, katerih pripadniki bi lahko zaradi različnih dejavnikov tveganja začeli zlorabljati droge. Z osredotočanjem intervencij na ogrožene skupine in posameznike s ciljem zadovoljevati njihove konkretne potrebe se poveča verjetnost, da bo intervencija uspešna. Indicirana preventiva je usmerjena na posameznike, pri katerih je zaznano povečano tveganje za razvoj zasvojenosti v poznejšem življenju. Namena indicirane preventive sta zgodnja prepoznavna in ciljna obravnava posameznikov. Preventivni programi potekajo na lokalni in državni ravni.

Nosilec: Ministrstvo za zdravje.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število preventivnih programov za preprečevanje uporabe prepovedanih drog in novih psihoaktivnih snovi ter zasvojenosti z njimi za različne ciljne skupine, še zlasti v šolah in drugih okoljih;
- zagotavljanje sprotnega in doslednega obveščanja o pojavu novih psihoaktivnih snovi.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Po podatkih spletne ankete SI-PANDA, ki jo je Nacionalni inštitut za javno zdravje izvedel marca 2023, je 29,7 odstotka anketirancev v starostni skupini 18–74 let poročalo, da so vsaj enkrat v življenju uporabili konopljo (marihuano ali hašiš). Med deleži moških in žensk, ki so uporabili konopljo, je bila statistično pomembna razlika (34,4 odstotka proti 24,7 odstotka). Med tistimi, ki so vsaj enkrat v življenju poskusili konopljo, jih je 60,6 odstotka konopljo uporabilo enkrat ali večkrat, 9,2 odstotka pa jo je uporabljalo redno (štirikrat ali večkrat na teden). Skoraj 5 odstotkov vprašanih jo je uporabilo dvakrat ali trikrat na teden, nekaj več kot 10 odstotkov od dvakrat do štirikrat na mesec, 14,2 odstotka pa jo je uporabilo le enkrat na mesec ali redkeje. Približno tretjina (32,8 odstotka) anketiranih vseživljenjskih uporabnikov konoplje je poročala, da so imeli težave z duševnim zdravjem. Nekaj manj kot četrtnina anketirancev (24,8 odstotka) je konopljo uporabila v zadnjih 12 mesecih (28,5 odstotka moških, 19,4 odstotka žensk). Anketirane, ki so v zadnjih 12 mesecih uporabljali konopljo, smo prosili, naj odgovorijo tudi na vprašanja iz testa CAST (Cannabis Abuse Screening Test), saj smo želeli dobiti grobo oceno deleža uporabnikov z velikim tveganjem. Rezultati so pokazali, da bi lahko približno petino anketirancev, ki so v zadnjih 12 mesecih uporabljali konopljo, glede na test CAST, uvrstili med uporabnike z velikim tveganjem. Raziskava SI-PANDA je vsebovala tudi vprašanja o dostopnosti konoplje, pri čemer je 83,6 odstotka anketirancev odgovorilo, da bodo v naslednjih 24 urah zlahka ali zelo zlahka prišli do te droge.

Omenjena raziskava opozarja na velik obseg rabe prepovedanih drog (konoplje), njihovo relativno lahko dostopnost in na potrebo po okrepljeni preventivni dejavnosti vseh relevantnih sektorjev, javnih zavodov in nevladnih organizacij.

Maja 2022 je Vlada Republike Slovenije sprejela prvo Strategijo za zmanjševanje posledic rabe tobaka – Za Slovenijo brez tobaka 2022–2030. Strategija predvideva Slovenijo brez tobaka in nikotina do leta

³ Uradni list RS, št. 24/18.

2040 ter začrta ukrepe za obdobje 2022–2030, ki bodo vodili k tej viziji. Leta 2023 je bil pripravljen predlog sprememb Zakona o uporabi tobačnih in povezanih izdelkov, ki vključuje določbe iz Delegirane direktive Komisije (EU) 2022/2100 z dne 29. junija 2022 o spremembi Direktive 2014/40/EU Evropskega parlamenta in Sveta glede umika nekaterih izjem v zvezi z ogrevanimi tobačnimi izdelki,⁴ vključuje pa tudi pomembne nacionalne ukrepe. Predlagani nacionalni ukrepi so: prepoved vseh okusov v elektronskih cigaretah, razen nekaterih okusov tobaka; izenačitev ureditve tekočin za elektronske cigarete z nikotinom in brez njega; odprava označenih kadih kot izjem od prepovedi kajenja v zaprtih javnih in delovnih prostorih v naslednjih petih letih; ureditev nikotinskih vrečk kot povezanih izdelkov; sistem odobritve za prihodnje nove tobačne/nikotinske izdelke. Še vedno pa ostajajo številna pogosta vprašanja, ki zahtevajo hitro ukrepanje, zlasti potreba po povečanju obdavčitve in cen tobačnih in povezanih izdelkov ter zmanjšanju števila prodajnih mest teh izdelkov. V Sloveniji so cene cigaret še vedno med najnižjimi v Evropski uniji, med cenami različnih skupin tobačnih izdelkov pa obstajajo velike razlike. Število prodajnih mest tobačnih in povezanih izdelkov je zelo visoko, okoli 6000, mladoletniki pa tobak in povezane izdelke še vedno dojemajo kot lahko dostopne.

Zavod VOZIM je v okviru projekta Heroji vozijo v pižamah in v sodelovanju z Nacionalnim inštitutom za javno zdravje, Javno agencijo Republike Slovenije za varnost prometa in nevladnimi organizacijami, ki delajo z mladimi, v letih 2022 in 2023 v šestih lokalnih/regionalnih okoljih organiziral šest posvetov z mladostniki, strokovnjaki in političnimi odločevalci na temo vožnje pod vplivom alkohola in uživanja alkohola med mladimi. Namen posvetovanj je bil ozavestiti lokalno skupnost o pomenu preventive in pripraviti regionalne akcijske načrte za omejitev učinkov omenjenih težav. Poleg tega je bila v petih slovenskih regijah za predstavnike lokalnih skupnosti (strokovnjake in politične odločevalce) organizirana delavnica z naslovom Zdravje je prava odločitev na temo učinkovite preventive v šoli, družbi kot celoti in lokalni skupnosti. Vzporedno so bile organizirane štiri delavnice O alkoholu in konoplji se moramo pogovoriti za starše, ki so vključevale kratek teoretični del o ranljivosti mladostnikov za učinke alkohola in konoplje ter praktični del z igranjem vlog o tem, kako se z mladostniki pogovarjati o alkoholu in konoplji.

V skladu z Resolucijo o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028 je bilo v letu 2020 ustanovljenih prvih deset centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov, trenutno jih deluje 20, skupaj jih resolucija predvideva 50. Centri so namenjeni otrokom in mladostnikom, ki imajo težave v domačem okolju, težave v odraščanju, psihosomatske težave, težave z zasvojenostjo, razvojne težave, učne težave, čustvene in vedenjske motnje, motnje v spanju, motnje hranjenja, travme itn.

6.2.4.8 Učinkovito medinstitucionalno sodelovanje, izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev

Ključne dejavnosti/ukrepi

Z učinkovitim medinstitucionalnim sodelovanjem in ozaveščenimi, strokovno usposobljenimi svetovalci, ki pridejo v stik z žrtvijo ali povzročitelji nasilja, bodo ukrepi za preprečevanje nasilja in s tem kaznivih dejanj oziroma kaznivih ravnanj učinkovitejši in medinstitucionalno usklajeni. Usklajenost se dosega na več načinov, in sicer s skupnimi medinstitucionalnimi izobraževanji in strokovnimi posveti, s pripravo skupnih smernic in protokolov za delovanje, pripravo skupnih strateških dokumentov ter razvijanjem medresorskih projektov in programov. Usposabljanja morajo biti kontinuirana, periodična, tako da se vanje vključuje kar največ različnih institucij, vključujoč zaposlene v policiji, pravosodju, osebje v zaporih in novoustanovljenih probacijskih službah, zaposlene v zdravstvenem, socialnem in izobraževalnem sektorju itd. Vzpostaviti bi bilo treba sistematično, načrtno in stalno medinstitucionalno sodelovanje ter sodelovanje institucij z nevladnimi organizacijami.

Nosilec: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

– število o tem izvedenih izobraževanj in posvetov.

⁴ UL L 283, 3. november 2022.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *izvedeno*

V letu 2023 je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti izvedlo medinstitucionalne posvete, konference in sestanke:

- Ob dnevih boja proti nasilju nad ženskami je bila 24. novembra 2023 organizirana Nacionalna konferenca z naslovom Starševstvo in stiki v primeru nasilja v družini. Konferenca je bila organizirana v sodelovanju z nevladnimi organizacijami, Ministrstvom za notranje zadeve in Ministrstvom za pravosodje. Na konferenci so bili predstavljeni različni mednarodni dokumenti, izkušnje nevladnih organizacij s postopki odločanja o stikih v primerih nasilja v družini, koncept starševskega odtujevanja idr. Konference so se udeležili predstavniki centrov za socialno delo, Policije, tožilstva, sodstva, nevladnih organizacij, ministrstev idr.
- Strokovni posvet Nasilje v družini - ali so otroci s posebnimi potrebami lahko žrtve nasilja in hkrati verodostojne priče? Posvet sta organizirala Center za socialno delo Pomurje in Policijska uprava Murska Sobota. Na posvetu so sodelovali tudi predstavniki centrov za socialno delo, Policije, sodstva, Ministrstva za notranje zadeve ter Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- 21. februarja 2023 je potekal dvodnevni posvet predstavnikov centrov za socialno delo in policije. Na posvetu je bil obravnavan postopek obravnave nasilja v družini na policiji in na centru za socialno delo, razgovor z otrokom na policiji in na centru za socialno delo. Organizirane so bile delavnice, na katerih so si predstavniki centrov za socialno delo in policijo izmenjali izkušnje.
- Potekali so redni sestanki Aktiva za preprečevanje nasilja v družini. Te sestanke sklicuje in vodi Skupnost Centrov za socialno delo Slovenije, prisotni pa so centri za socialno delo (koordinatorice za preprečevanje nasilja), Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter drugi resorji (glede na vsebino sestanka).

V letu 2023 je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v sodelovanju s Socialno zbornico Slovenije organiziralo in izvedlo 14 izobraževanj za zaposlene v socialnem varstvu. Izobraževanja so zajemala teme, kot so preprečevanje nasilja v družini, podpora žrtvam kaznivih dejanj, delo s tujci, begunci migranti in žrtvami trgovine z ljudmi, delo z družinami, duševno zdravje, izobraževanje zaposlenih na področju socialnovarstvenih programov, komunikacija z agresivnimi strankami ter reševanje konfliktov z uporabo deeskalacijskih tehnik. Izvedena so bila izobraževanja:

- za delo s tujci, begunci migranti in žrtvami trgovine z ljudmi. Na seminarju je bila predstavljena migracija ljudi in njihova integracija. Predstavljeni so bili izzivi in dobre prakse pri delu s tujci, begunci in drugimi osebami z migrantsko izkušnjo. Del seminarja je bil osredotočen na žrtve trgovine z ljudmi, kjer je bilo predstavljeno Društvo Ključ, načini dela in sistemska ureditev področja v Republiki Sloveniji ter programi pomoči za osebe z izkušnjami trgovine z ljudmi. Predstavljena je bila tudi tema otrok, ki so žrtve trgovanja z ljudmi in različnih oblik izkoriščanja;
- za delo z žrtvami kaznivih dejanj. Namen seminarja je bil seznaniti udeležence z obravnavo kaznivih dejanj s strani različnih organizacij ter njihovim sodelovanjem pri ponujanju pomoči žrtvam. Na seminarju sta bila predstavljena delo Policije z žrtvami kaznivih dejanj in individualna ocena ogroženosti. Predstavljena je bila Služba za podporo oškodovancev pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, ki je vključena v pomoč oškodovancem, sodnikom in sodnemu osebju pri komunikaciji z oškodovanci ter pripravi ukrepov za njihovo zaščito. Predstavljene so bile možnosti podpore oziroma pravice oškodovancev ter postopki, kako lahko žrtve kaznivih dejanj pridobijo odškodnino. Prav tako so bile predstavljene izkušnje nevladnih organizacij pri delu z žrtvami kaznivih dejanj ter možnosti zaščite teh žrtev pred nasiljem;
- za delo na področju duševnega zdravja. Predstavljen je bil način vodenja razgovora po načelih nevrolingvističnega programiranja. Ta metoda upošteva individualni pogled na svet, razpoložljive vire ter zavedne in nezavedne ravni s petimi reprezentacijskimi sistemi. Predstavljene so bile različne stopnje poslušanja, kako postaviti cilje, ki vodijo od želja do resničnosti, ter tematike, kot so izgovori, strahovi, omejujoča prepričanja, sodbe, zavrnitve in domneve, ki ljudi zadržujejo v coni udobja. Prav tako je bila predstavljena tehnika za spremembo omejujočih prepričanj, ustavitve »vrtečih se misli«, ozaveščanje vpliva na notranji dialog, prepoznavanje sidra ter osredotočanje na pomembnost in moč pozitivnih in negativnih sugestij;

- na temo prepoznavanja duševnih stisk in dela s travmo so bili predstavljeni znaki prepoznavanja duševnih stisk in travme, telesni odzivi nanje ter koncepti odpornosti in ranljivosti. Obravnavane so bile tudi obremenjujoče izkušnje na poti v starševstvo, načini razbremenjevanja drugih, vključenost tematike travme v metode socialnega dela, obvladovanje posredne travme pri strokovnih delavcih in poklicni stres;
- na temo preprečevanje nasilja v družini je bil predstavljen vidik dela policije ter obravnave nasilja v družini in ukrepi za zaščito žrtve. Predstavljeni so bili pristopi dela z otroki kot žrtvami nasilja ter razmejitve nasilja med Zakonom o preprečevanju nasilja v družini (v nadaljnjem besedilu: ZNPD)⁵ in ukrepi za varstvo koristi otroka. Predstavljeno je bilo delo centrov za socialno delo, vključno s pristopi k odraslim žrtvam nasilja, na kaj je treba biti pozoren pri prvem stiku in kaj je pomembno pri delu z žrtvijo;
- izveden je bil seminar o komunikaciji z agresivnimi strankami in reševanju konfliktov s pomočjo deeskalacijskih tehnik. Predstavljene so bile strategije in tehnike za reševanje konfliktnih situacij, vključno s praktičnimi primeri uporabe tehnik in strategij za deeskalacijo;
- izveden je bil seminar Mreža socialnovarstvenih programov v Sloveniji na temo evalvacije programov. Razpravljalo se je o namenu evalviranja javnih socialnovarstvenih programov, o vključenih deležnikih in o koristih za vse udeležene. Predstavljeno je bilo poglavje o pravilni postavitvi ciljev javnih socialnovarstvenih programov, ki so osnova za evalvacijo in za vzpostavitev vseh merskih instrumentov. Izpostavljene so bile dileme ob izpolnjevanju različnih vrst vprašalnikov. Predstavljena je bila reforma, usmerjena v preoblikovanje ciljev javnih socialnovarstvenih programov in merskih instrumentov za evalvacijo v skladu z novo Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva;⁶
- izveden je bil seminar z naslovom Vpliv intimno partnerskega nasilja in postopkov odločanja o zaupanju in varstvu otrok ter stikov na ženske in otroke. Predstavljeni so bili izzivi in možne pasti pri postopanju centrov za socialno delo pri izvajanju nalog varstva otrok in družine v primerih intimno partnerskega nasilja. Seminar je obravnaval tudi vpliv intimno partnerskega nasilja in nasilja v družini na odnose med starši in otroki ter vlogo institucij v koordiniranem pristopu k reševanju te problematike. Predstavljene so bile minimalne zahteve za odgovorno starševstvo, sodobni pristopi k delu s starši po izkušnji nasilja, vsebina Resolucije Evropskega parlamenta o učinkih intimno partnerskega nasilja na odločanje o starševstvu iz leta 2021 ter primeri dobrih praks.

6.2.4.9 Priprava nove resolucije o nacionalnem programu za preprečevanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami

Ključne dejavnosti/ukrepi

Znotraj medresorske delovne skupine za pripravo resolucije o preprečevanju nasilja v družini se bo uskladil predlog nove resolucije o nacionalnem programu za preprečevanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami. V njej bodo zajeta naslednja poglavja: ocena stanja in opredelitev ključnih problemov pri preprečevanju nasilja v družini in nasilja nad ženskami; temeljni cilji, usmeritve in naloge pri preprečevanju nasilja v družini in nasilja nad ženskami v obdobju, ki ga obsega resolucija; nosilci akcijskih načrtov za izvajanje usmeritev in nalog iz nacionalnega programa na posameznih področjih; preventivne dejavnosti; podatki, ki se bodo znotraj dejavnosti državne statistike zbirali, obdelovali, povezovali, shranjevali, analizirali in izkazovali; usmeritve za obvezno in redno sistematično izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev vseh organov in organizacij; zagotavljanje finančnih in drugih sredstev tudi za delovanje nevladnih organizacij pri preprečevanju nasilja; usmeritve za delo z otroki, žrtvami spolne zlorabe; delo s povzročitelji nasilja.

Nosilec: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- sprejetje resolucije;
- število realiziranih nalog v resoluciji.

⁵ Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H, 196/21 – ZDOsk, 163/22 – ZDOsk-A, 84/23 – ZDOsk-1.

⁶ Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030 (Uradni list RS, št. 49/22).

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *izvedeno*

Državni zbor Republike Slovenije je na seji 26. aprila 2024 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami za obdobje 2024–2029.⁷

Realizacijo nekaterih ukrepov iz resolucije Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pričakuje že v letu 2024.

6.2.4.10 Programi psihosocialne pomoči žrtvam nasilja v družini ter specializiranje krizne namestitve in mreže

Ključne dejavnosti/ukrepi

Aktivnosti bodo usmerjene v mrežo socialnovarstvenih programov, ki žrtvam nasilja dajejo psihosocialno podporo. Pristojno ministrstvo mora še naprej zagotavljati kapacitete za žrtve nasilja v družini znotraj kriznih namestitev in mrežo prilagoditi uporabnikom iz ranljivih družbenih skupin, kot so gibalno ovirani, starejši, osebe s posebnimi potrebami idr. Z mrežo socialnovarstvenih programov je treba zagotavljati delovanje podpornih programov za žrtve nasilja po odhodu iz kriznih namestitev, varnih hiš in materinskih domov. Posebno skrb je treba nameniti tudi ukrepom zmanjšanja nasilja nad starejšimi, zlasti nad osebami z demenco, in sicer z zagotavljanjem mreže podpornih programov, ki so v pomoč starejšim in njihovim svojcem pri prepoznavanju nasilja nad starejšimi. Poskrbeti je treba tudi za programe, ki ponujajo pomoč in svetovanje ter zagotavljanje možnosti kriznih namestitev za žrtve nasilja, ki so gibalno ovirane, in za starejše osebe. Prav tako je treba enotno sistemsko urediti področje dolgotrajne oskrbe, v okviru katere bo mogoče upravičencem zagotoviti dostop do integrirane storitve v skupnosti, s poudarkom na krepitvi samostojnosti upravičenca in z nadzorom nad ustrezno oskrbljenostjo.

Nosilca: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstvo za zdravje.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število specializiranih namestitev;
- število sofinanciranih programov;
- sprejetje zakona o dolgotrajni oskrbi in obveznem zavarovanju za dolgotrajno oskrbo;
- vzpostavitev sistema nadzora nad ustrezno oskrbljenostjo oseb, vključenih v dolgotrajno oskrbo (v formalni in neformalni oskrbi).

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *izvedeno*

Na področju preprečevanja nasilja je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v letu 2023 sofinanciralo 38 socialnovarstvenih programov v skupni vrednosti 4.434.339,61 EUR, od tega 22 namestitvenih programov. V letu 2023 je bil sofinanciran tudi socialnovarstveni program Nasilje nad invalidi, ki je zagotavljal namestitve za gibalno ovirane žrtve nasilja.

V okviru javne službe trenutno deluje 9 kriznih centrov za mlade, 2 krizna centra za otroke in 2 krizna centra za odrasle žrtve nasilja.

V letu 2023 je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti na področju preprečevanja nasilja sofinanciralo dva programa več kot prejšnje leto.

6.2.4.11 Strategija dela s povzročiteljem nasilja

Ključne dejavnosti/ukrepi

⁷ Uradni list RS, št. 38/24.

Širiti je treba mrežo programov za delo s povzročitelji nasilja, predvsem nasilja v družini, ter spodbujati vključevanje povzročiteljev v programe, kot je trening socialnih veščin, in individualno svetovanje. Zagotavljati je treba pomoč za otroke, ki so nasilni do staršev, in posebno pozornost namenjati varstvu starejših.

Nosilec: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število vključenih v programe, namenjene povzročiteljem nasilja.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *delno izvedeno*

V letu 2023 je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti sofinanciralo program Poti iz nasilja v skupni vrednosti 368.500,00 EUR, ki vključuje individualno svetovanje povzročiteljem nasilja in trening socialnih veščin za osebe, ki povzročajo nasilje. Program izvaja Društvo za nenasilno komunikacijo. V okviru programa je bilo v letu 2023 v individualno svetovanje vključenih 208 povzročiteljev nasilja (82 kontinuirano in 126 občasno), v trening socialnih veščin pa 792 oseb, ki povzročajo nasilje (290 kontinuirano in 502 občasno).

V letu 2023 je MDDSZ nekoliko okrepilo sofinanciranje socialnovarstvenih programov na področju dela s povzročitelji nasilja v primerjavi s prejšnjim letom. Kljub temu je to področje še vedno treba dodatno okrepiti, da bi dosegli boljše rezultate in zagotovili ustrezno podporo vsem vključenim.

6.2.4.12 Vzpostavitev ustreznih mehanizmov prepoznavanja simbolov in simbolnih ravnanj, ki spodbujajo nasilje na športnih prireditvah

Ključne dejavnosti/ukrepi

V okviru različnih javnih zbiranj, predvsem pa na športnih prireditvah, se pojavljajo simboli, s katerimi se posredno in neposredno spodbujajo različne oblike nasilja, prav tako pa se spodbuja nestrpnost do drugačnih. Zaradi tega je treba vzpostaviti sistem prepoznavanja simbolov in simbolnih ravnanj, ki spodbujajo nasilje.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- zmanjšanje prekrškov in kaznivih dejanj na športnih prireditvah;
- zmanjšanje sankcij disciplinskih sodnikov panožnih zvez.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *izvedeno*

Na intranetu Policije so v razdelku »operativne vsebine« pod temo »Terorizem in radikalizacija« policistom na voljo gradiva s primeri skrajne simbolike, ki se lahko pojavi na športnih prireditvah. Policisti spoterji se na usposabljanjih policistov spoterjev (Spoterstvo – delo policije z navijači) seznanijo s temi vsebinami in se med drugim tudi usposobijo za prepoznave tovrstnih simbolov in simbolnih ravnanj navijačev. Ta znanja so nato uporabljena pri preprečevanju nastanka kršitev ali kaznivih dejanj oziroma pri njihovi raziskavi in pregonu. Do konca leta 2023 je bilo v policiji usposobljenih 93 policistov spoterjev.

Tri najpogostejše kršitve predpisov, ki so jih policisti obravnavali na javnih prireditvah in shodih:

- 234 (leta 2022 – 186) kršitev Zakona o javnih zbiranjih,⁸ od tega 71 (leta 2022 – 39) kršitev na športnih prireditvah,

⁸ Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo.

- 98 (leta 2022 – 103) kršitev Zakona o zasebnem varovanju,⁹ od tega 4 (leta 2022 – 3) na športnih prireditvah in
- 250 (leta 2022 – 245) kršitev Zakona o varstvu javnega reda in miru¹⁰ (v nadaljnjem besedilu: ZJRM-1), od tega 21 (leta 2022 – 18) na športnih prireditvah.

6.2.4.13 Z ustreznimi programi prepoznavanje oblik medvrstniškega nasilja in izvedba ukrepov za preprečitev tega

Ključne dejavnosti/ukrepi

V policiji zaznavajo različne oblike nasilja, ki se dogajajo predvsem med mladoletniki in mladostniki, in sicer večinoma v okolici šol ali na njihovih poteh in javnih površinah. Zaradi tega je treba vzpostaviti sistem prepoznavanja prvih znakov medvrstniškega nasilja.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- zmanjšanje števila prekrškov in kaznivih dejanj v šolskih okoliših.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Policija je v sodelovanju z Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje ter Zavodom Republike Slovenije za šolstvo septembra 2023 izvedla preventivni projekt z naslovom Nasilje je čist' out. Na Osnovni šoli Mihe Pintarja Toleda je bila izpeljana okrogla miza in novinarska konferenca, na kateri je bil projekt predstavljen. Z namenom ozaveščanja o problematiki nasilja med vrstniki so v Policiji, s podporo Ministrstva za vzgojo in izobraževanje ter Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, pod sloganom Nasilje je čist' out pripravili preventivne plakate in knjižne kazalnike, na katerih so informacije o oblikah medvrstniškega nasilja in napotki, kam naj se otroci in mladostniki obrnejo po pomoč, če postanejo žrtve tovrstnih dejanj. Ambasador projekta Challe Salle je za učence pripravil tudi koncert. Projekt je bil medijsko podprt in objavljen v večini medijev v Republiki Sloveniji in na vseh spletnih straneh osnovnih šol. Izvedena so bila tudi usposabljanja za vse policijske uprave v sodelovanju z Upravo kriminalistične policije Generalne policijske uprave, na katerem je kot izvajalec sodeloval tudi predstavnik Uprave uniformirane policije Generalne policijske uprave.

Število ugotovljenih kršitev se stalno povečuje. Policija je v letu 2023 beležila 1.018 (579 v letu 2022) primerov medvrstniškega nasilja.¹¹ V Policiji menijo, da je glavni razlog za povečanje števila obravnavanih primerov medvrstniškega nasilja v povečanem številu aktivnosti Policije in vzgojno-izobraževalnih ustanov, usmerjenih v prepoznavanje medvrstniškega nasilja, ozaveščanju mladostnikov o nujnosti prijave takih dejanj ter zasledovanju ničelne tolerance ob zaznavi dejanj, povezanih z medvrstniškim nasiljem, kar je privedlo do več prijavljenih primerov.

Policija je v letu 2023 izvedla 1.652 (leta 2022 pa 661) preventivnih dejavnosti na področju medvrstniškega nasilja oziroma 149,9 odstotka več kot leto prej. Omenjene dejavnosti so bile izvedene na osnovnih in srednjih šolah ter vzgojnih zavodih, kjer so policisti in kriminalisti sodelovali kot člani okroglih miz ali predavatelji ter zaposlene v navedenih zavodih in mladostnike ozaveščali glede prepoznave različnih pojavnih oblik medvrstniškega nasilja, glede nujnosti prijave teh dejanj ter zasledovanja ničelne tolerance ob zaznavi vseh dejanj, povezanih z medvrstniškim nasiljem.

6.2.4.14 Učinkovita obravnava spolnega izkoriščanja otrok

⁹ Uradni list RS, št. 17/11.

¹⁰ Uradni list RS, št. 70/06 in 139/20.

¹¹ Analiza prijavljenih, zaznanih in obravnavanih primerov medvrstniškega nasilja v letu 2023, št. dokumenta 024-5/2023/64 (2111-06), 23. 1. 2024.

Ključne dejavnosti/ukrepi

Identifikacija otrok na gradivih njihovega spolnega izkoriščanja, izmenjava informacij s tujimi varnostnimi organi, Interpolom in Europolom ter usposabljanje kriminalistov.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost mladoletnih oseb (otrok) in delež preiskanih kaznivih dejanj;
- število identificiranih mladoletnih oseb (otrok) na gradivih njihovega spolnega izkoriščanja (število oškodovanih mladoletnih oseb po 176. členu KZ-1);
- število mednarodnih in nacionalnih kriminalističnih preiskav;
- število usposabljanj in število usposobljenih preiskovalcev.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Število obravnavanih kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost mladoletnih oseb (otrok) in delež preiskanih kaznivih dejanj v letu 2023:

- spolni napad na osebo, mlajšo od 15 let – obravnavanih 185 kaznivih dejanj, delež preiskanih 93 odstotkov,
- prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva – obravnavanih 192 kaznivih dejanj, delež preiskanih 78,1 odstotka.

Število identificiranih mladoletnih oseb (otrok) na gradivih njihovega spolnega izkoriščanja (število oškodovanih mladoletnih oseb po 176. členu Kazenskega zakonika¹² (v nadaljnjem besedilu: KZ-1):

- v letu 2023 identificiranih 21 otrok.

Število mednarodnih in nacionalnih kriminalističnih preiskav:

- dve mednarodni in ena nacionalna preiskava.

Število usposabljanj in število usposobljenih preiskovalcev:

- štiri usposabljanja v tujini, pet usposobljenih preiskovalcev, eno nacionalno usposabljanje, 28 usposobljenih preiskovalcev.

Javno spodbujanje sovraštva in nestrpnosti – sovražni govor

6.3.4.1 Oblikovanje programov za zmanjševanje javnega spodbujanja sovraštva in nestrpnosti

Ključne dejavnosti/ukrepi

Pripraviti je treba programe in akcijske načrte za zmanjševanje vseh oblik sovražnega govora oziroma javnega spodbujanja sovraštva in nestrpnosti. Za to je treba predvsem podpirati izobraževalne, promocijske in druge preventivne dejavnosti glede sovražnega govora, začeti javne razprave o tej problematiki ter izvajati akcije ozaveščanja javnosti o sovražnem in diskriminatornem javnem diskurzu. Treba je spodbujati sprejetje kodeksov etičnega ravnanja in vzpostavitve mehanizmov samoregulacije ter zagotoviti večje povezovanje in sodelovanje med vsemi pristojnimi in relevantnimi deležniki na področju sovražnega govora, tako državnih organov in institucij kot tudi nevladnega sektorja, civilnih iniciativ, interesnih združenj, izobraževalnega, znanstvenega in raziskovalnega sektorja ter ponudnikov interneta in medijev. Nadaljevati je treba proučevanje predpisov o odkrivanju, preprečevanju, preiskovanju ter opredelitvi kaznivih dejanj in prekrškov z obeležjem sovražnosti, in to z namenom priprave morebitnih ustrežnejših zakonskih rešitev.

Nosilec: Ministrstvo za kulturo.

¹² Uradni list RS, št. 95/04 – uradno prečiščeno besedilo, 55/08 – KZ-1, 5/09 – odl. US.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število izvedenih izobraževalnih, promocijskih in drugih preventivnih dejavnosti;
- število sprejetih kodeksov etičnega ravnanja in vzpostavljenih mehanizmov samoregulacije;
- število obravnavanih kaznivih dejanj in prekrškov z obeležjem sovražnosti (cilj je zmanjšati kriminaliteto ter povečati preiskanost kaznivih dejanj in prekrškov).

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *delno izvedeno*

Ministrstvo za kulturo

Ministrstvo za kulturo je v letu 2023 pripravilo predlog novega Zakona o medijih (v nadaljnjem besedilu: predlog ZMed-1), s katerim se želi med drugim ustrezneje urediti problematika sovražnega govora oziroma javnega spodbujanja sovraštva in nestrpnosti v medijih.

V predlogu ZMed-1 se tako odpravlja največja pomanjkljivost obstoječe ureditve, ki v 8. členu Zakona o medijih (v nadaljnjem besedilu: ZMed)¹³ sicer določa prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti, vendar pa ima obstoječa ureditev pravno naravo napolilne določbe, saj zakonodajalec nanjo ni vezal nobene posledice oziroma inšpekcijskega ukrepa ali sankcij v obliki globe. To pomeni, da tudi ob morebitni prijavi zoper vsebino, ki jo objavi medij, ni možno ukrepanje, saj pristojni inšpektorat na podlagi navedene odločbe ni upravičen izreči sankcije oziroma uvesti prekrškovnega postopka. Z novo ureditvijo se določajo natančnejša zakonska konkretizacija prepovedanega ravnanja in inšpekcijski ukrepi.

Predlog ZMed-1 ustrezneje ureja tudi pravila za komentiranje, ki so sicer že urejena v obstoječem zakonu, in sicer na način, da mora izdajatelj, ki v okviru medija dovoljuje komentiranje javnosti, oblikovati pravila za komentiranje ter jih javno objaviti na primernem mestu v mediju, komentar, ki ni v skladu z objavljenimi pravili, pa mora biti umaknjen v najkrajšem možnem času po prijavi oziroma najpozneje v enem delovnem dnevu po prijavi, in sicer tako, da se dopolnjuje z obveznimi vprašanji, ki jih mora izdajatelj urediti v pravilih za komentiranje. Slednja morajo biti v skladu z ZMed in obvezno določati naslednje:

- prepoved spodbujanja k neenakopravnosti, nasilju in vojni ter razpihovanja sovraštva in nestrpnosti;
- možnost podaje pritožbe zaradi kršitve navedenih pravil;
- postopek za obravnavo pritožb.

Takšna ureditev je eden izmed učinkovitejših načinov samoregulacije sovražnega oziroma žaljivega govora na spletu, brez nevarnosti, da bi prišlo do cenzure komentiranja, saj medij sam določi lastna pravila komentiranja in mora umakniti sporni komentar šele po prijavi. Predlog ZMed-1 je bil 12. decembra 2023 poslan v javno razpravo.

V letu 2023 je bil v okviru Ministrstva za kulturo izveden prvi javni razpis za sofinanciranje projektov za spodbujanje, promocijo in razvoj medijske pismenosti v skupni vrednosti 46.249,94 EUR. V sofinanciranje je bilo izbranih šest projektov z različnimi vsebinskimi rešitvami, in sicer od raziskovanja fenomena lažnih novic (fake news) do delavnic, namenjenih razumevanju oblikovanja stereotipnih predstav in krepitevi medijske pismenosti otrok v sodelovanju z učitelji oziroma vzgojno-izobraževalnimi zavodi.

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS za leto 2023

Na področju javnega spodbujanja sovraštva in nestrpnosti agencija izvaja nadzor v skladu s pooblastili po Zakonu o avdiovizualnih medijskih storitvah¹⁴ (v nadaljnjem besedilu: ZAvMS). Ta nadzor obsega 9.

¹³ Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 69/06 – ZOIPub, 36/08 – ZPOmK-1, 90/10 – odl. US, 87/11 – ZAvMS, 77/10 – ZSFCJA, 47/12, 47/15 – ZZSDT, 22/16, 39/16, 45/19 – odl. US, 67/19 – odl. US, 49/20 – ZIUZEOP, 61/20 – ZIUZEOP-A, 82/21.

¹⁴ Uradni list RS, št. 87/11, 84/15 in 204/21.

člen ZAvMS, ki prepoveduje spodbujanje nasilja ali sovraštva v avdiovizualnih medijskih storitvah, ter 38.b člen ZAvMS, ki zahteva od ponudnikov storitev platform za izmenjavo videov sprejetje ukrepov za zaščito javnosti pred programi, videi in avdiovizualnimi komercialnimi sporočili, ki spodbujajo nasilje ali sovraštvo.

Agencija objavlja odločitve in ukrepe iz nadzornih postopkov na svoji spletni strani ter skrbi za ozaveščanje javnosti in ponudnikov storitev s posredovanjem stališč v zvezi s posameznimi področji. V letu 2023 je agencija nadaljevala preventivno delovanje, ki izhaja iz njenega javno objavljenega poziva izdajateljem medijev glede spodbujanja sovraštva in nasilja. Objavljeno stališče je bilo redno komunicirano z izdajatelji in drugo strokovno javnostjo ter poudarjeno v komunikaciji z mediji. Predstavniki agencije so se udeleževali različnih dogodkov, kjer so pojasnjevali pomen doslednega izvajanja 9. člena ZAvMS v praksi.

Med najpomembnejše preventivne dejavnosti agencije spada njen portal za medijsko in informacijsko pismenost MiPi, pod okriljem katerega je bila izvedena obsežna ozaveščevalno-promocijska kampanja o pomenu medijske in informacijske pismenosti. V sklopu kampanje so bili pripravljene promocijski plakati in zloženke, posredovane številnim javnim ustanovam, ki so gradiva delile v svojih prostorih.

Agencija kot enega glavnih inšpekcijskih ukrepov v nadzornih postopkih, ki jih na podlagi ZAvMS vodi zoper kršitelje, pri katerih je bilo prepoznano in dokazano spodbujanje sovraštva ali nasilja, pogosto izreka prav oblikovanje in sprejetje smernic ravnanja za preprečitev spodbujanja nasilja ali sovraštva v mediju, katerega izdajatelji so. Sprejete smernice temeljijo na določbah ZAvMS in ugotovitvah inšpekcijske odločbe, izdajatelj medija pa mora z njimi seznaniti vse zaposlene osebe.

V letu 2023 je agencija obravnavala eno kršitev spodbujanja sovraštva na podlagi spola, pri čemer je bilo kršitelju naloženo umik oddaje oziroma njena ustrezna označitev. Poleg tega je bil kršitelj pozvan k revidiranju že sprejetih smernic ravnanja za preprečitev spodbujanja nasilja ali sovraštva.

Ministrstvo za javno upravo

V letu 2023 je Ministrstvo za javno upravo izvedlo več izobraževanj, ki so bila namenjena zmanjševanju javnega spodbujanja sovraštva in nestrpnosti:

- Človekove pravice in integriteta – UVU 6 (Usposabljanje za vodilne uslužbenke): Cilj tega usposabljanja je bilo seznaniti se z bistvom sodobnega koncepta človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter povezanimi pozitivnimi in negativnimi obveznostmi oblasti v razmerju do posameznika. Udeleženci so pridobili vpogled v bistvene karakteristike sodobnega nacionalnega, nadnacionalnega in mednarodnega vidika varstva človekovih pravic ter temeljnih svoboščin, hkrati pa so bili ozaveščeni o zavezah glede spoštovanja človekovih pravic tudi v nesodnih postopkih. Poleg tega je bilo poudarjeno spodbujanje razvoja etične organizacijske kulture in razmišljanje o poslanstvu vodilnega javnega uslužbenca v družbi.
- Varovanje dostojanstva zaposlenih: Cilj tega izobraževanja je bilo povečati razumevanje in prepoznavanje nadlegovanja, spolnega nadlegovanja in trpinčenja ter zagotoviti ustrezno ravnanje za preprečevanje in reševanje tovrstnih pojavov.
- Varstvo pred diskriminacijo in zagotavljanje enakega obravnavanja: Namen tega izobraževanja je bil izboljšati poznavanje, razumevanje in uporabo Zakona o varstvu pred diskriminacijo v javni upravi ter seznaniti javne uslužbenke z osnovami zagotavljanja varstva pred diskriminacijo in enako obravnavo pri izvajanju upravnih postopkov in javnih storitev.

Vrhovno državno tožilstvo

Vrhovno državno tožilstvo poudarja, da je aktivna politika pregona kaznivih dejanj javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, kot je opredeljena v 297. členu KZ-1, še vedno med prednostnimi nalogami.

V prvi polovici leta 2023 se je Vrhovno državno tožilstvo udeležilo nacionalne diagnostične delavnice, ki so jo organizirali Ministrstvo za pravosodje, Urad OVSE za demokratične institucije in človekove pravice (v nadaljnjem besedilu: ODIHR) ter Agencija EU za temeljne pravice (v nadaljnjem besedilu: FRA). Poleg predstavnikov teh organizacij so se delavnice udeležili tudi predstavniki Ministrstva za pravosodje,

državnega tožilstva in policije. Namen delavnice je bil ozaveščanje o zločinih iz sovraštva in njihovem vplivu na posameznike, družbene skupine in družbo kot celoto ter izboljšanje nacionalnega pristopa k zbiranju in beleženju podatkov o kaznivih dejanjih, storjenih s sovražnim motivom. Na podlagi tega sta ODIHR in FRA izdelala priporočila za učinkovitejše prepoznavanje, beleženje in zbiranje podatkov o kaznivih dejanjih z elementom sovražnosti, vključno z beleženjem specifičnih nagibov storilcev teh kaznivih dejanj. Upoštevanje teh priporočil bi zahtevalo usklajeno delovanje vseh relevantnih deležnikov in konsenz na državni ravni.

Na podlagi zaprosila Strateškega sveta za preprečevanje sovražnega govora je Vrhovno državno tožilstvo pripravilo analizo državnotožilske prakse pregona storilcev kaznivih dejanj po 297. členu KZ-1. Analiza je bila opravljena z vidika morebitnih sprememb v praksi po sodbi Vrhovnega sodišča Republike Slovenije I Ips 65803/2012 z dne 24. 7. 2019. Ugotovljeno je bilo, da so bile odločitve državnih tožilcev večinoma skladne s stališči iz navedene sodbe. Analiza je bila predstavljena na sestanku delovne skupine za kazniva dejanja, storjena s sovražnim motivom, ki je tudi v letu 2023 nadaljevala obravnavo te problematike.

Z odredbo generalnega državnega tožilca z dne 2. junija 2020 je bila za spise, v katerih se obravnavajo kazniva dejanja z elementom sovražnosti, določena posebna zaznamba »SOV«. Za namene evidentiranja tovrstnih kaznivih dejanj je delovna skupina Vrhovnega državnega tožilstva za kazniva dejanja, storjena s sovražnim motivom, pripravila definicijo kaznivega dejanja z elementom sovražnosti. V letu 2023 je bilo tako označenih in obravnavanih deset spisov, pri čemer je šlo zgolj za kazniva dejanja, ne pa tudi za zadeve z elementi prekrška, saj evidence glede prekrškov Vrhovno državno tožilstvo ne vodi.

Ministrstvo za pravosodje

V letu 2023 je Ministrstvo za pravosodje sodelovalo pri delu Strateškega sveta Vlade Republike Slovenije za preprečevanje sovražnega govora, ki je oblikoval tudi priporočila za področje pravosodja. Glede na zaprosila Strateškega sveta smo že dvakrat poročali o izpolnitvi priporočil, ki se nanašajo na pristojnosti Ministrstva za pravosodje.

Pojasnila k posameznim priporočilom:

– K Priporočilu 31:

Priporočilo se nanaša na proučitev ustreznosti opisov kaznivih dejanj po 297. členu KZ-1 in prekrškov po 20. členu ZJRM-1 ter predlaganje potrebnih sprememb. Ministrstvo za notranje zadeve je sklicalo sestanek neformalne skupine za evalvacijo določb ZJRM-1, kjer se je razpravljalo o izpostavljenih vprašanjih. Doslednost, smisel in obseg določb 297. člena KZ-1 so bili že predhodno pojasnjeni Strateškemu svetu. Evalvacijska delovna skupina je proučila določbe ZJRM-1 in ugotovila, da je treba nadgraditi prekršek po 20. členu ZJRM-1 tako, da bo lahko veljal kot kvalificiran prekršek za vse prekrške na področju javnega reda in miru. Nadgradnja bo vključevala tudi razširitev motivov storilca in osebnih okoliščin oškodovanca. Natančnejša vsebina bo določena v pripravi predloga sprememb ZJRM-1 ali novega zakona, ki bo urejal to področje.

Status: v teku – priporočena proučitev je opravljena in bodo ugotovitve upoštevane v postopku priprave novele ZJRM-1 oziroma novega zakona.

– K priporočilu 32:

Navedeno priporočilo nalaga Ministrstvu za pravosodje, da v okviru aktivnosti iz Priporočila 31 prouči tudi možnosti za razširitev opisa kaznivega dejanja po prvem odstavku 297. člena KZ-1 iz »javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti« še na »povzročanje vznemirjenja oziroma zgražanja v javnosti« ter ustreznost zapisa šestega odstavka 297. člena KZ-1, ki določa obvezen odvzem sredstev, predmetov in pripomočkov kaznivega dejanja.

Glede predlagane razširitve opisa kaznivega dejanja po prvem odstavku 297. člena KZ-1 še na »povzročanje vznemirjenja oziroma zgražanja v javnosti« je Ministrstvo za pravosodje v poročilu št. 013-6/2023-2030 z dne 22. 9. 2023 pojasnilo, da bi s tako dopolnitvijo povzročili prekrivanje opisa kaznivega dejanja z opisi prekrškov po ZJRM-1, kar bi bilo v nasprotju z Ustavo Republike

Slovenije¹⁵ (v nadaljnjem besedilu: Ustava). V 5. točki 2. člena ZJRM-1 je nedostojno vedenje posameznika ali skupine namreč opredeljeno tudi s povzročanjem vznemirjenja ali razburjenja. Nadalje je v 7. členu ZJRM-1 določen tudi prekršek nedostojnega vedenja, ki ga po prvem odstavku stori tisti, ki se na javnem kraju prepira, vpije ali se nedostojno vede na način, opisan v 5. točki 2. člena ZJRM-1. Če je tak prekršek storjen z namenom vzbujanja narodnostne, rasne, spolne, etnične, verske, politične nestrpnosti ali nestrpnosti glede spolne usmerjenosti, gre po 20. členu ZJRM-1 za prekršek vzbujanja nestrpnosti s strožjo predpisano globo. Dodati je treba tudi, da izpostavljena pojma kazenskopravno nista zadosti določna in posledično nista uporabljena v opisih kakšnih drugih kaznivih dejanj (razen pri kaznivem dejanju grožnje po 135. členu KZ-1, kjer pa gre za vznemirjanje posameznika z resno grožnjo zoper življenje ali telo ali prostost ali zoper premoženje večje vrednosti). Glede na navedeno ocenjujemo, da predlagana razširitev opisa kaznivega dejanja po 297. členu KZ-1 ne bi bila ustrezna.

Status: opravljeno – proučitev opravljena, priporočena dopolnitev 297. člena KZ-1 ne bi bila ustrezna.

– K Priporočilu 35:

Strateški svet za preprečevanje sovražnega govora je priporočil, da Ministrstvo za digitalno preobrazbo, v sodelovanju z Ministrstvom za pravosodje, upoštevajoč stališča Informacijskega pooblaščenca ter pomen ustavno zagotovljene pravice do zasebnosti in svobode izražanja, ter glede na dolgotrajne postopke mednarodne pravne pomoči v primeru anonimnih osumljencev storitve kaznivih dejanj prouči možnosti za določitev daljšega roka hrambe teh podatkov pri operaterjih za potrebe predkazenskih in kazenskih postopkov ter predlaga ustrezne spremembe.

Ministrstvo za pravosodje je že v poročilu št. 013-6/2023-2030 z dne 22. 9. 2023 pojasnilo, da bo pripravljena in sprejeta novela Zakona o kazenskem postopku¹⁶ (v nadaljnjem besedilu: ZKP). Pri oblikovanju te novele bo upoštevano tudi najnovejše stališče Ustavnega sodišča Republike Slovenije iz odločbe št. U-I-144/19 z dne 6. 7. 2023, ki je razveljavilo veljavno ureditev pridobivanja prometnih podatkov. Ustavno sodišče Republike Slovenije je v navedeni zadevi presojalo skladnost veljavne ureditve s pravico do komunikacijske zasebnosti iz prvega odstavka 37. člena Ustave in informacijske zasebnosti iz prvega odstavka 38. člena Ustave ter ob tem ocenilo, da veljavna zakonska ureditev ne preneha preizkusa sorazmernosti v ožjem pomenu, ker teža posledic ukrepa ob obstoju prenizkega dokaznega standarda razlogov za sum, odsotnosti časovne omejitve ukrepa (pridobivanje prometnih podatkov za nazaj) oziroma predolgega posameznega obdobja odreditve ukrepa (pridobivanje prometnih podatkov in lokacijskih podatkov za naprej) ter ob obstoječem preširokem katalogu kaznivih dejanj pretehta koristi ukrepa. Sprememba veljavne ureditve prometnih podatkov se torej ne bo nanašala zgolj na potrebno časovno zamejitev pridobivanja prometnih podatkov za namene kazenskega postopka, temveč tudi na zvišanje dokaznega standarda in omejitev dosedanjega seznama hudih kaznivih dejanj, pri katerih je ukrep dopusten. Iz citirane odločbe med drugim sledi, da bi moral ZKP (na podlagi drugega odstavka 37. člena Ustave) določiti jasno abstraktno časovno omejitev kazenskopravnega posega v komunikacijsko zasebnost s pridobivanjem prometnih podatkov oziroma dostopom do njih, ob upoštevanju načela sorazmernosti in niansiranega pristopa k posegom v človekove pravice in temeljne svoboščine, medtem ko Zakon o elektronskih komunikacijah¹⁷ (v nadaljnjem besedilu: ZEKom-2) že ureja časovne omejitve hrambe prometnih podatkov, do katerih se z izpodbijaním ukrepom dostopa (t. i. komercialna hramba). S tem bi bilo mogoče preprečiti tudi morebitno pridobivanje podatkov, ki po Zakonu o elektronskih komunikacijah sicer ne bi smeli biti več hranjeni, pa vseeno obstajajo (tč. 53).

Glede na navedeno se bo Ministrstvo za pravosodje osredotočilo na izpolnitev obveznosti, ki izhajajo iz odločbe Ustavnega sodišča, ter v sodelovanju z deležniki ocenilo, kako to uresničiti v praksi v okviru ZKP.

¹⁵ Uradni list RS/I, št. 33/91, Uradni list RS, št. 42/97 – UZS68, 66/00 - UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13, 47/13, 75/16 – UZ70a, 92/21 – UZ62a.

¹⁶ Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 206/21 – ZDUPŠOP, 35/22 – odl. US, 96/22 – odl. US, 2/23 – odl. US, 7/23 – odl. US, 89/23 – odl. US.

¹⁷ Uradni list RS, št. 130/22, 151/22, 18/23 – ZDU-10, 95/23 – ZIUOPZP, 131/23 – ZORZFS.

Status: opravljeno.

– K Priporočilu 36:

V navedenem priporočilu je predlagano, da Ministrstvo za pravosodje v sodelovanju z drugimi organi skladno s priporočili mednarodnih organizacij prouči možnost za uvedbo ukrepov za celovitejšo beleženje in zbiranje podatkov o kaznivih dejanjih z elementom sovražnosti, vključno z beleženjem specifičnih nagibov storilcev teh kaznivih dejanj, temelječih na posebnih osebnih okoliščinah žrtve (t. i. bias motives). Ministrstvo za pravosodje je navedeno vprašanje proučilo in v poročilu št. 013-6/2023-2030 z dne 22. 9. 2023 pojasnilo, da je to vprašanje urejeno v petem odstavku 6. člena novega Zakona o varstvu osebnih podatkov¹⁸ (v nadaljnjem besedilu: ZVOP-2) iz decembra 2022 – kolikor je bilo ustavnopravno možno in seveda po izvedenem skrbnem usklajevanju z deležniki. Urejena je le možnost obdelave osebnega podatka o narodni in etnični pripadnosti, v skladu s strogimi ustavnimi pogoji na način, da se to – če je nujno potrebno za odločanje o pravicah posameznikov in posameznic ali za ugotavljanje obstoja diskriminacije – lahko uredi s področnimi zakoni. Pri tem so bile upoštevane tudi negativne izkušnje ter hude javne kritike glede predloga novele Zakona o prijavi prebivališča¹⁹ iz leta 2021, kjer je bil navedeni zakon skorajda spremenjen na način, da bi se obvezno zbirali podatki o veroizpovedi, narodnosti, vodji gospodinjstva in podobno – za potrebe prijave prebivališča – kar bi bilo neustavno. Nekdanja ureditev v 227. členu ZKP, ki je sicer določala zbiranje podatkov o narodnosti obdolženca, pa je bila na predlog Varuha človekovih pravic (prvič v Letnem poročilu za leto 1997; nazadnje v Letnem poročilu za leto 2013 – str. 35–36) črtana leta 2019 z novelo ZKP.

V praksi je priporočilo sicer že nekaj let izvajano na drug ustrezen način – anonimizirano označevanje – organi kazenskega pregona (državna tožilstva) namreč zadeve kaznivih dejanj iz 131. in 297. člena KZ-1 oziroma kazenskih zadev za druga primerljiva kazniva dejanja označujejo z oznako »SOV« in se da tako individualno iz pregleda vsebine tako označene zadeve oceniti, na katero osebno okoliščino se nanaša.

Status: opravljeno na deloma drugačen način od priporočenega, razlogi izhajajo iz navedenega.

– K Priporočilu 42:

Glede priporočila, po katerem naj Ministrstvo za pravosodje zagotovi podlage in spodbude za redno izobraževanje sodnikov in državnih tožilcev v zvezi z zaščito novinark in novinarjev v skladu s priporočili Evropske unije, je Ministrstvo za pravosodje v poročilu št. 013-6/2023-2030 z dne 22. 9. 2023 pojasnilo, da v priporočeni smeri ni mogoče predpisati obveznega izobraževanja. Navedeno izhaja tudi iz priporočil Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov (v nadaljnjem besedilu: CCJE), ki deluje pri Svetu Evrope – gre za Mnenje št. 4 o ustreznem začetnem usposabljanju in izpopolnjevanju v času opravljanja sodniške službe za sodnike na nacionalni in evropski ravni. Za usposabljanje oziroma izpopolnjevanje v času opravljanja sodniške službe CCJE priporoča, da mora temeljiti na prostovoljni udeležbi sodnikov. Center za izobraževanje v pravosodju, ki organizira in skrbi za izvedbo različnih oblik stalnega izobraževanja, pa bo predlog priporočenih izobraževanj (predavanja ali delavnice) uvrstil med predloge izobraževanj za prihodnje leto.

Status: v teku.

– K Priporočilu 44:

V zvezi s priporočeno učinkovito pravno ureditvijo za zaščito novinarjev proti tako imenovanim SLAPP-tožbam je Ministrstvo za pravosodje v poročilu št. 013-6/2023-2030 z dne 22. 9. 2023 pojasnilo, da na ravni Evropske unije poteka aktivno usklajevanje besedila Predloga Direktive o zaščiti oseb, ki se udeležujejo pri udeležbi javnosti, pred očitno neutemeljenimi ali zlorabljenimi sodnimi postopki (SLAPP tožbe), pri čemer Republika Slovenija oziroma Ministrstvo za pravosodje aktivno sodeluje prek Sveta za pravosodje in notranje zadeve pri Svetu Evropske unije. Republika

¹⁸ Uradni list RS, št. 163/22.

¹⁹ Uradni list RS, št. 52/16, 36/21, 3/22 – Zdeb.

Slovenija si bo poleg aktivnega sodelovanja pri nastajanju direktive prizadevala za njen čim hitrejši prenos oziroma celovito implementacijo v notranji pravni red.

Status: v teku.

– K Priporočilu 53:

Navedeno priporočilo Vladi Republike Slovenije predlaga promocijo etičnih standardov za uporabo slik, videoposnetkov in zvočnih posnetkov, ki jih ustvarja umetna inteligenca, zakonodaja pa naj opredeli obvezno označevanje sintetičnih medijev in vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, (vsaj) v medijih. Kot pristojna institucija za izpolnitev tega priporočila je navedeno Ministrstvo za pravosodje, ki za obravnavano področje ni pristojno, na kar smo opozorili že v poročilu št. 013-6/2023-2030 z dne 22. 9. 2023. V skladu z 28.a členom Zakona o državni upravi²⁰ (v nadaljnjem besedilu: ZDU-1) je namreč ministrstvo za digitalno preobrazbo med drugim pristojno za naloge na področjih informacijske družbe in elektronskih komunikacij. Kolikor se priporočilo nanaša na področje medijev, pa gre v skladu z 32.a členom ZDU-1 za pristojnost Ministrstva za kulturo. Glede na navedeno je bilo predlagano, da se pristojni organ za Priporočilo 53 ustrezno spremeni.

Status: ni v pristojnosti Ministrstva za pravosodje.

Korupcija in zaščita javnih sredstev

6.5.4.2 Ureditev javnega naročanja v javnem zdravstvu z vključitvijo centralizacije in informatizacije (ter s tem izboljšanje njegove transparentnosti)

Ključne dejavnosti/ukrepi

V zdravstvu je javno naročanje še bolj izpostavljeno, saj je to področje, neposredno povezano z interesi tako družbe kot celote kot tudi posameznikov. Poleg dejanske vrednosti nabav, ki je razmeroma visoka, vendar bistveno manjša kot na drugih področjih, na primer v energetiki ali obrambi, je ravno človeški dejavnik tisti, ki vpliva na veliko pozornost nabave v zdravstvu: kakšne so dosežene cene za posamezno zdravilo ali medicinski pripomoček, kakšna je kakovost, kako potekajo postopki javnega naročanja, kakšne so morebitne anomalije ali katera so tveganja oziroma pojavi morebitne korupcije.

Pregled stanja na tem področju izkazuje, da je treba nekatere elemente dodatno urediti. Aktivnosti vključujejo izvedbo ukrepov za vzpostavitev preglednejšega in učinkovitejšega izvajanja javnega naročanja:

- z delujočo bazo podatkov o cenah zdravil in medicinskih pripomočkov, ki mora biti upravljana tako, da se podatki ves čas posodabljaajo;
- z nadaljevanjem izvajanja skupnega javnega naročanja za tiste predmete, za katere je to strokovno in ekonomsko utemeljeno;
- z uvajanjem standardizacije medicinskih pripomočkov, tako da se pripravijo tehnične specifikacije in enotni tehnični opisi za posamezne skupine medicinskih pripomočkov, ki bodo veljali za vse slovenske bolnišnice;
- s striktnim izvajanjem preverjanja trga pred izvedbo postopkov javnega naročanja, predvsem z namenom zagotovitve objektivnosti in transparentnosti;
- z vzpostavitvijo sistemskih rešitev izvajanja skupnih javnih naročil bolnišnic.

Skupno javno naročanje naj bi bilo oblika javnega naročanja, ki ni nujno na ravni celotne države, ampak je treba spodbuditi bolnišnice, da se povezujejo pri medsebojnih nabavah glede na dejavnost, ki jo izvajajo, sposobnost nabavnih služb, zahtevnost in ceno posamezne skupine medicinskih pripomočkov.

Nosilec: Ministrstvo za zdravje.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

²⁰ Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 89/07 – odl. US, 126/07 – ZUP-E, 48/09, 8/10 – ZUP-G, 8/12 – ZVRS-F, 21/12, 47/13, 12/14, 65/14 – ZVRS-H, 90/14, 51/16, 36/21, 82/21, 189/21, 153/22, 18/23, 32/23, 95/23.

- izdelana analiza;
- izdelan predlog sprememb;
- register standardov medicinskotehničnih pripomočkov in opreme;
- centralizacija za tiste predmete, za katere je to potrebno;
- nižje cene.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: delno izvedeno

V okviru Ministrstva za zdravje ima Urad za nadzor, kakovost in investicije v zdravstvu ustrezna pooblastila za aktivnosti na tem področju. Ta naloga ostaja ena izmed prioritet tudi v naslednjem obdobju.

6.5.4.3 Priprava in uveljavitev sistema usposabljanja zdravstvenega osebja in njegovega financiranja tako, da ne bo tveganj odvisnosti od dobaviteljev, posrednikov in ponudnikov farmacevtskih izdelkov in medicinske opreme

Ključne dejavnosti/ukrepi

Opraviti analizo izobraževanj in strokovnih izpopolnjevanj zdravstvenih poklicev v javnih zavodih z ugotovitvijo vira financiranja ter morebitnih finančnih transakcij prek različnih društev, ki delujejo v zdravstvu.

Nosilec: Ministrstvo za zdravje.

Kazalnika za merjenje uspešnosti:

- izdelana analiza;
- izdelan predlog sprememb.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: delno izvedeno

Ni sprememb glede na preteklo poročanje.

To bo ena od prednostnih nalog tudi v naslednjem obdobju.

Ogrožanje javnega zdravja

6.6.4.1 Preprečevanje ponarejanja medicinskih izdelkov in podobnih dejanj, ki ogrožajo javno zdravje

Ključne dejavnosti/ukrepi

Aktivnosti bodo usmerjene najprej v dopolnitev pravnih podlag za učinkovito preprečevanje in pregon kaznivih dejanj ponarejanja medicinskih izdelkov in podobnih kaznivih dejanj, ki ogrožajo javno zdravje. Za uresničitev tega je v Sloveniji treba podpisati, ratificirati in implementirati Konvencijo Sveta Evrope o ponarejanju medicinskih izdelkov in podobnih kaznivih dejanjih, ki ogrožajo javno zdravje (Konvencija Medicrime), ter ustrezno dopolniti kazenskopravno zakonodajo z določbami, ki bodo omogočale pregon in sankcioniranje ponarejanja medicinskih izdelkov, in sinhronizirati nekatere druge predpise, ki urejajo področje zdravil, carinske službe in odgovornost pravnih oseb za kazniva dejanja itd.

V nadaljevanju bo vzpostavljena medresorska koordinacijska skupina za izvajanje konvencije in predpisov na podlagi nje.

Po podatkih Evropske komisije se je na območju EU močno povečalo število odkritih zdravil, ki so ponarejena, kar zadeva njihovo istovetnost, zgodovino ali vir. Ta zdravila po navadi vsebujejo sestavine slabše kakovosti ali ponarejene sestavine, ne vsebujejo zdravilnih učinkovin ali vsebujejo sestavine, vključno z zdravilnimi učinkovinami, v napačnih odmerkih, zaradi česar zelo ogrožajo javno zdravje,

seveda pa pristojni organi niso preverili njihove kakovosti, varnosti in učinkovitosti. Izkušnje kažejo, da taka ponarejena zdravila do bolnikov ne pridejo samo po nezakonitih poteh, ampak tudi po zakoniti dobavni verigi. To še zlasti ogroža zdravje ljudi in lahko povzroči, da bolniki izgubijo zaupanje tudi v zakonito dobavno verigo.

Pristojni organ v Sloveniji je pri svojem delu z mednarodnim sodelovanjem že odkril nelegalno trgovino z izdelki, predstavljenimi kot prehranska dopolnila, ki so jim bile namerno dodane nedeklarirane zdravilne učinkovine, kar poveča tveganje za uporabnika, ki je tako zaveden, posledično pa je zaradi tega ogroženo njegovo zdravje.

Tovrstno kriminaliteto je treba zatreti, preden se tako razširi, da bo število teh dejanj začelo ogrožati javno zdravje in s tem tudi življenje kot kazenskopravno varovano dobrino.

Preprečevanje in pregon teh kaznivih dejanj sta izrazito medresorska in zahtevata dobro sodelovanje med pristojnimi organi. Zahtevata tudi programe izobraževanja, ozaveščanja in opolnomočenja vseh deležnikov.

Nosilec: Ministrstvo za zdravje.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- ratifikacija konvencije, prilagoditev zakonodaje, preventivni program za preprečevanje tovrstnih kaznivih dejanj;
- vzpostavitev medresorske koordinacije in število srečanj;
- število uspešno izvedenih pregonov tovrstnih kaznivih dejanj;
- število izvedenih izobraževanj in posvetov o tem.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Namen konvencije je varovanje zdravja ljudi in njihove pravice do kakovostnih, varnih in učinkovitih zdravil ter boj proti organiziranemu kriminalu na tem področju. Ratifikacija Medicrime konvencije pomeni dopolnitev pravnega reda na področju tovrstnega kriminala in s tem povezanega pregona. Zavezuje države, da sprejmejo vse potrebne zakonodajne, finančne in druge ukrepe, da lahko organi, pristojni za zdravje, carina, policija in sodne oblasti izmenjujejo informacije, učinkovito sodelujejo na nacionalni in mednarodni ravni ter si pomagajo pri izvedbi preventivnih in represivnih ukrepov, skladno z nacionalno zakonodajo. Za potrebe izvajanja Medicrime konvencije je bil dopolnjen 183. člen KZ-1 in dodan novi 183.a člen KZ-1.

Medicrime konvencija je bila sprejeta 28. oktobra 2011 v Moskvi, veljati je začela 1. januarja 2016. Republika Slovenija je konvencijo ratificirala s sprejetjem Zakona o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o ponarejanju medicinskih izdelkov in podobnih kaznivih dejanjih, ki ogrožajo javno zdravje.²¹ Konvencija je začela v Sloveniji veljati 1. septembra 2022.

Slovenija je, kot vsaka država po ratifikaciji konvencije, izpolnila obsežen pregledni vprašalnik o izvajanju Medicrime konvencije (General overview questionnaire on the implementation of the medicrime convention) in ga novembra 2023 posredovala na Medicrime sekretariat.

Inšpektorji Javne agencije za zdravila in medicinske pripomočke izvajajo na podlagi prejetih obvestil, prijav, odstopov drugih organov, medijev, pregleda spletnih strani in internih zaznav inšpekcijske nadzore nad vsemi pravnimi in fizičnimi osebami, ki delujejo na območju Republike Slovenije in sodijo v pristojnost Javne agencije za zdravila in medicinske pripomočke, z namenom zagotavljanja skladnosti ravnanja z določbami zgoraj navedenih zakonskih predpisov. V sklopu tega se izvaja tudi nadzor nad nezakonitim oglaševanjem z namenom prodaje zdravil. Prav tako tudi prehranskih dopolnil, pri katerih obstaja sum na nedeklariran dodatek zdravilnih učinkovin, kar postaja v svetu vedno večji problem. V ta namen inšpekcija Javne agencije za zdravila in medicinske pripomočke pri svojem delu sodeluje tudi s carinskimi organi. Za vse navedene zakonske predpise je inšpekcija Javne agencije za zdravila in medicinske pripomočke prekrškovni organ. Agencija ugotavlja, da se je povečala spletna prodaja

²¹ Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 5/22.

zdravil, ki se izdajajo na recept, poleg zdravil za zdravljenje erektilne disfunkcije, ki še vedno prevladujejo, se po novem pojavlja tudi nezakonita prodaja zdravila Ozempic na spletu. Na tem mestu Javna agencija za zdravila in medicinske pripomočke tako kot večina drugih držav opaža težave pri obravnavi subjektov, ki so ponudniki spletnega oglasa in za njih ne obstajajo nobeni kontaktni podatki, spletna stran pa je registrirana v tujini. V takem primeru Javna agencija za zdravila in medicinske pripomočke registrarju pošlje prijavo zlorabe spletne strani in kljub odzivu, da se zadeva obravnava, pozneje ugotovljamo, da sporni oglas s spleta ni umaknjen. V takih primerih Javna agencija za zdravila in medicinske pripomočke na svoji spletni strani objavi opozorilo za javnost o spornem izdelku in tveganjih, ki so jim kupci izpostavljeni ob kupovanju takih izdelkov na nezakonitih in nepreverjenih spletnih straneh.

6.6.4.2 Preprečevanje trgovine s človeškimi organi

Ključne dejavnosti/ukrepi

Za usklajen mednarodni pristop in učinkovito preprečevanje in pregon kaznivih dejanj trgovanja s človeškimi organi je v Sloveniji treba podpisati in ratificirati Konvencijo Sveta Evrope proti trgovini s človeškimi organi ter ustrezno dopolniti kazenskopravno zakonodajo z določbami, ki bodo inkriminirale vsa dejanja iz te konvencije, ter sinhronizirati nekatere druge predpise, ki urejajo področje zdravil, carinske službe, odgovornost pravnih oseb za kazniva dejanja itd., ter izobraževati in ozaveščati vse deležnike.

Sprejetje te konvencije pomeni zgodovinski mejnik v boju proti enemu od zavržnih dejanj. Konvencija je prvi pravni dokument, ki uveljavlja mednarodno dogovorjeno definicijo trgovine s človeškimi organi in opredeljuje dejavnosti, ki pomenijo trgovanje s človeškimi organi. Z ratifikacijo konvencije se države podpisnice vključijo v boj proti tovrstnemu kriminalu. Konvencija vsebuje določbe za pregon in preprečevanje teh praks ter za zaščito žrtev. Ta instrument dopolnjuje druge pravne okvire, ki že urejajo nekatere vrste trgovine z ljudmi in organi ter dodatno pokriva nekaj vrzeli, ki obstajajo in so povezane z zločini v dejavnosti transplantacijske medicine. Trgovanje z organi in trgovina z ljudmi za namen pridobivanja organov za presaditve sta pogosto mednarodna, to pa zahteva usklajen pristop in usklajene nacionalne zakonodaje. Konvencija ponuja edinstveno priložnost, da dosežemo ta cilj z vzpostavitvijo jasnih pravnih norm glede dejanj, ki jih je kot kriminal treba definirati na mednarodni ravni. Da bi se ta pravni instrument izkazal kot resnično učinkovit, sta potrebna skupni pristop h konvenciji in trdno skupno stališče, da se te prakse nikakor ne nadaljujejo in se izkoreninijo.

Vsebine za ozaveščanje vsebujejo informacije o nevarnostih pri trgovini s človeškimi organi v povezavi z obveščanjem o javnem sistemu v transplantacijski dejavnosti ter prizadevanjih za kakovost delovanja celotnega sistema in posameznih elementov (uvrstitev na čakalni seznam, vodenje seznama, pridobivanje in transport organov, transplantacija in kakovost življenja po njej ter po darovanju organa). Aktivnosti bodo usmerjene v ozaveščanje javnosti o družbenih vidikih darovanja organov in tkiv v Sloveniji, pravicah in dolžnostih ljudi v povezavi z darovanjem in prejemanjem organov ter nevarnostih, ki izhajajo iz tega. Usmerjene bodo tudi v zdravstvenovzgojne aktivnosti o varnem načinu življenja, tudi v povezavi s potovanji v okolja s povečanim tveganjem za tovrstna kazniva dejanja, in v ukrepe v primerih nespoštovanja osebnega dostojanstva, nevarnosti za zdravje/življenje v povezavi s trgovanjem s človeškimi organi.

Nosilec: Ministrstvo za zdravje.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- ratifikacija konvencije, prilagoditev zakonodaje, preventivni program za preprečevanje tovrstnih kaznivih dejanj;
- vzpostavitev medresorske koordinacije in število srečanj;
- število uspešno izvedenih pregonov tovrstnih kaznivih dejanj;
- število izvedenih izobraževanj, posvetov in publikacij o tem.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *izvedeno*

Trgovina s človeškimi organi je problem svetovnih razsežnosti, ki krši osnovne temeljne svoboščine in dostojanstvo ter neposredno ogroža javno zdravje, integriteto, svobodo in pogosto tudi življenje posameznikov. Pogosto je povezana z dejavnostmi nadnacionalnih organiziranih kriminalnih združb, ki se okoriščajo z ranljivim položajem darovalca. Trgovina s človeškimi organi je mednarodni problem, ki zahteva odziv vlad, zakonodajnih institucij in mednarodnih organizacij. Cilj Konvencije Sveta Evrope proti trgovini s človeškimi organi je preprečevanje trgovine s človeškimi organi in boj proti njej s kriminalizacijo nekaterih dejanj; zaščita pravic žrtev ter olajšanje nacionalnega in mednarodnega sodelovanja pri ukrepanju proti trgovini s človeškimi organi.

Konvencija Sveta Evrope proti trgovini s človeškimi organi (tudi Konvencija Sveta Evrope iz Santiaga de Compostela, v nadaljevanju: Konvencija) je bila sprejeta 25. marca 2015 v Santiagu de Compostela, Španija, v veljavo pa je vstopila 1. marca 2018. Republika Slovenija konvencijo ratificirala 1. septembra 2022 s sprejetjem Zakona o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope proti trgovini s človeškimi organi²² (v nadaljnjem besedilu: Zakon o ratifikaciji Konvencije) ter dopolnitvijo KZ-1.

Republika Slovenija je podobno kot vsaka država pogodbenica po ratifikaciji Konvencije izpolnila obsežen pregledni vprašalnik o izvajanju Konvencije proti trgovini s človeškimi organi (*General Overview Questionnaire Council of Europe Convention Against Trafficking in Human Organs*). Vprašalnik je Republika Slovenija poslala na Sekretariat Odbora Santiaga de Compostela.

Vlada Republike Slovenije je 28. aprila 2022 imenovala Delovno skupino za izvajanje Konvencije Sveta Evrope proti trgovini s človeškimi organi in ji podelila naloge. Med nalogami so priprava načrta izvajanja Konvencije, priprava in sprejem načrta usposabljanja, ozaveščanja in sodelovanja z Odborom Santiaga de Compostela, skrb za izvajanje člena 17 Konvencije, ki se nanaša na mednarodno sodelovanje in ukrepe za sodelovanje in izmenjavo podatkov, podpora Nacionalni kontaktni točki za stike za izmenjavo informacij o trgovini s človeškimi organi in spremljanje ter izvajanje Konvencije.

Republika Slovenija je iz naslova delovnih nalog delovne skupine že z Zakonom o ratifikaciji Konvencije kot nacionalno točko Republike Slovenije imenovala Zavod Republike Slovenije za presaditve organov in tkiv – Slovenija-transplant. V pripravi je tudi Akcijski načrt za izvajanje Konvencije in bo predvidoma obsegal skladnost zakonodaje Republike Slovenije s Konvencijo, Naloge Zavoda Slovenija-transplant in ostalih deležnikov, postopek za prijavljanje primerov trgovine s človeškimi organi, platformo delovanja ter način izmenjave informacij ter t. i. »Edukacijski načrt«, ki bo predlagal dopolnitve Pravilnika o vsebini programov izobraževanja in usposabljanja za posamezne postopke preskrbe z organi²³ z vključitvijo izobraževanja o nevarnosti trgovanja s človeškimi organi, preventivnih ukrepov ter obveznosti vseh deležnikov glede poročanja sumljivih primerov.

Informacijska varnost

6.7.4.1 Vzpostavitev nacionalnega sistema informacijske varnosti

Ključne dejavnosti/ukrepi

Razvijati je treba kibernetske zmogljivosti, ki bodo sposobne samostojno in v sodelovanju z drugimi državami varovati komunikacijsko-informacijske sisteme. Vzpostaviti je treba celovit nacionalni sistem informacijske/kibernetske varnosti ter deležnike v tem sistemu kadrovsko, finančno, strokovno in tehnološko ustrezno okrepiti.

Nosilec: Urad Vlade Republike Slovenije za varovanje tajnih podatkov.²⁴

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

– vzpostavitev delovanja deležnikov (organov) v nacionalnem sistemu informacijske varnosti.

²² Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 45/22.

²³ Uradni list RS, št. 21/16.

²⁴ Pristojni nosilec strategije je od 1. januarja 2020 Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *izvedeno*

Od leta 2019 se v Republiki Sloveniji vzpostavlja in gradi sistem informacijske/kibernetske varnosti. Od leta 2021 naloge pristojnega nacionalnega urada opravlja Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost. Odlok o ustanovitvi, nalogah in organizaciji Urada Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost²⁵ določa, da je Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost samostojna vladna služba, ki kot pristojni državni organ za informacijsko varnost opravlja naloge na področju informacijske in kibernetske varnosti po zakonu, ki ureja informacijsko varnost, predpisih Evropske unije s področja informacijske varnosti, po ratificiranih mednarodnih sporazumih in drugih predpisih.

Osrednji pravni akt s področja informacijske/kibernetske varnosti je Zakon o informacijski varnosti²⁶ (nadaljnem besedilu: ZInfV). Ekosistem nacionalnega sistema kibernetske varnosti poleg Urada Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost sestavljajo še odzivna centra za obravnavo kibernetskih dogodkov, izvajalci bistvenih storitev, organi državne uprave, povezani subjekti in inšpekcija za kibernetsko varnost.

Aprila 2023 je bila na predlog Urada Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost sprejeta novela ZInfV (ZInfV-B). Z njo je prešlo urejanje informacijske oziroma kibernetske varnosti, v delu, ki se nanaša na zagotavljanje informacijske in kibernetske varnosti centralnega državnega informacijsko-komunikacijskega omrežja oziroma sistema, z zakona, ki ureja državno upravo (ZDU-10) na ZInfV-B. Posledično je bila predlagana in na Vladi Republike Slovenije sprejeta Uredba o varnostni dokumentaciji in minimalnih varnostnih ukrepih povezanih subjektov²⁷, ki podrobneje določa vsebino in strukturo predpisane dokumentacije povezanih subjektov, metodologijo za pripravo analize obvladovanja tveganj informacijske varnosti z oceno sprejemljive ravni tveganj, način izvajanja obveznosti povezanega subjekta na področju informacijske varnosti, minimalni obseg varnostnih ukrepov glede informacijske varnosti ter pripravo navodil in postopkov za obvladovanje incidentov informacijske varnosti s protokolom obveščanja CSIRT organov državne uprave.

Skladno z drugim odstavkom 13. člena ZInfV-B je bilo treba uskladiti tudi Odlok o ustanovitvi, nalogah in organizaciji Urada Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost. Z dopolnitvijo odloka Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost, ki deluje kot samostojna vladna služba, prevzema nalogo določanja enotne informacijsko varnostne politike v skladu z zakonom, ki ureja informacijsko varnost ter načrtuje in upravlja proračunske vire na področju informacijske varnosti v državni upravi v skladu z zakonom, ki ureja informacijsko varnost.

Na Vladi Republike Slovenije je bila sprejeta Uredba o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih izvajalcev bistvenih storitev (v nadaljevanju: Uredba IBS), ki je bila izdana v skladu z Zakonom o spremembah in dopolnitvi Zakona o informacijski varnosti²⁸ (v nadaljnem besedilu: ZInfV-A). Po prehodni določbi ZInfV-A je namreč z dnem uveljavitve ZInfV-A prenehal veljati Pravilnik o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih izvajalcev bistvenih storitev²⁹, ki pa se je še naprej uporabljal do izdaje Uredbe IBS. Z ZInfV-A je bila namreč spremenjena pristojnost za izdajo tega podzakonskega predpisa, ki ureja varnostno dokumentacijo in varnostne ukrepe izvajalcev bistvenih storitev, pri čemer je ta pristojnost prešla iz dotlej resorno pristojnega ministra na vlado, zato je morala biti izdana uredba. Vsebinska ureditev Uredbe IBS se je ob tem glede na ureditev Pravilnika o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih izvajalcev bistvenih storitev spremenila in dopolnila le v manjšem obsegu, in sicer glede na pomanjkljivosti ureditve Pravilnika o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih izvajalcev

²⁵ Uradni list RS, št. 114/21.

²⁶ Uradni list RS, št. 30/18, 95/21, 130/22 – ZEKom-2, 18/23 – ZDU-10 in 49/23.

²⁷ Uradni list RS, št. 118/23.

²⁸ Uradni list RS, št. 95/21.

²⁹ Uradni list RS, št. 32/19.

bistvenih storitev, kot so bile zaznane pri njegovem izvajanju v praksi, in sicer predvsem v postopkih nadzora.

Sprejeta je bila tudi Uredba o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih organov državne uprave (v nadaljnjem besedilu: Uredba ODU), ki je bila izdana v skladu z ZInfV-A. Po prehodni določbi ZInfV-A je namreč z dnem uveljavitve ZInfV-A prenehal veljati Pravilnik o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih organov državne uprave,³⁰ ki pa se je še naprej uporabljal do izdaje Uredbe ODU. Z ZInfV-A je bila namreč spremenjena pristojnost za izdajo tega podzakonskega predpisa, ki ureja varnostno dokumentacijo in varnostne ukrepe tistih organov državne uprave, ki upravljajo informacijske sisteme in dele

omrežja oziroma izvajajo informacijske storitve, nujne za nemoteno delovanje države ali za zagotavljanje nacionalne varnosti (skrajšano: organi državne uprave), pri čemer je ta pristojnost prešla iz dotlej resorno pristojnega ministra na vlado, zato je morala biti izdana uredba. Vsebinska ureditev Uredbe ODU se je ob tem glede na ureditev Pravilnika o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih organov državne uprave spremenila in dopolnila le v manjšem obsegu, in sicer glede na pomanjkljivosti ureditve Pravilnika o varnostni dokumentaciji in varnostnih ukrepih organov državne uprave, kot so bile zaznane pri njegovem izvajanju v praksi, in sicer predvsem v postopkih nadzora.

Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost je v letu 2023 ustanovil interno delovno skupino za pripravo novega Zakona o informacijski varnosti (ZInfV-1) zaradi uresničitve prenosa določb Direktive (EU) 2022/2555³¹ v nacionalno zakonodajo, pri čemer je rok za prenos te direktive 17. oktober 2024. V letu 2023 je bil pripravljen delovni osnutek določb ZInfV-1 in poslan v predhodno mnenje resorjem oziroma deležnikom, ki so del Koordinacijske skupine za kibernetično varnost.

S sprejetimi pravnimi podlagami se je področje informacijske in kibernetične varnosti dodatno in bolj natančno opredelilo in uredilo. Z jasno določenimi ukrepi in aktivnostmi se ureja področje in dviguje raven zagotavljanja kibernetične varnosti. Vse omenjene dejavnosti v nadaljevanju pa so tudi pripomogle h graditvi nacionalnega sistema kibernetične varnosti v državi.

V skladu z Odlokom o Svetu za nacionalno varnost³² se direktor Urada Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost v funkciji člana udeležuje sej Sekretariata Sveta za nacionalno varnost (v nadaljnjem besedilu: SSNAV) in Operativne skupine SSNAV.

Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost je v skladu s koordinacijsko vlogo na področju informacijske/kibernetične varnosti, ki je opredeljena v ZInfV, in na podlagi Nacionalnega načrta odzivanja na kibernetične incidente, ki ga je vlada sprejela 18. marca 2021, vzpostavil Koordinacijsko skupino za kibernetično varnost, ki se je v letu 2023 sestala na 21 rednih in treh izrednih sejah. V skupino je bilo v leta 2023 poleg obstoječih članov vključeno še Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve.

Odzivni centri

Tudi v letu 2023 je naloge nacionalnega odzivnega centra za kibernetično varnost opravljal SI-CERT v okviru Akademске in raziskovalne mreže Slovenije v skladu s prvim odstavkom 28. člena ZInfV. Odzivni center je sprejemal in analiziral prijavljene kibernetične dogodke izvajalcev bistvenih storitev iz sektorjev energija, digitalna infrastruktura, oskrba s pitno vodo in njena distribucija, zdravstvo, promet, bančništvo, infrastruktura finančnega trga, preskrba s hrano in varstvo okolja, ponudnikov digitalnih storitev in državljanov. O prijavljenih incidentih je pripravil poročilo za Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost kot pristojni nacionalni organ za informacijsko varnost (v nadaljnjem besedilu:

³⁰ Uradni list RS, št. 68/19.

³¹ DIREKTIVA (EU) 2022/2555 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 14. decembra 2022 o ukrepih za visoko skupno raven kibernetične varnosti v Uniji, spremembi Uredbe (EU) št. 910/2014 in Direktive (EU) 2018/1972 ter razveljavitvi Direktive (EU) 2016/1148 (Direktiva NIS 2) (UL L št. 333 z dne 27. 12. 2022, str. 80), nazadnje popravljena s Popravkom Direktive (EU) 2022/2555 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2022 o ukrepih za visoko skupno raven kibernetične varnosti v Uniji, spremembi Uredbe (EU) št. 910/2014 in Direktive (EU) 2018/1972 ter razveljavitvi Direktive (EU) 2016/1148 (Direktiva NIS 2) (UL L št. 239 z dne 28. 9. 2023, str. 48).

³² Uradni list RS, št. 69/23.

PNO), s čimer je prispeval k situacijskemu zavedanju na področju nacionalne varnosti ter omogočal sprejemanje ustreznih usmeritev in odločitev v zvezi s kibernetiko varnostjo.

Naloge odzivnega centra za incidente v informacijskih sistemih organov državne uprave opravlja SIGOV-CERT, ki deluje kot notranja organizacijska enota Urada Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost. Odzivni center je pristojen za prijavo incidentov organov državne uprave, ki upravljajo informacijske sisteme in dele omrežja oziroma izvajajo informacijske storitve, nujne za nemoteno delovanje države ali za zagotavljanje nacionalne varnosti, in za nekatere povezane subjekte. Za zagotavljanje informacijske varnosti v svojih omrežjih in informacijskih sistemih so s svojimi zmogljivostmi skrbeli Policija, Ministrstvo za javno upravo, Ministrstvo za obrambo in Slovenska obveščevalno-varnostna agencija.

Organi državne uprave

V letu 2023 je bil organiziran prvi posvet s predstavniki organov državne uprave, kjer je bil zelo dober odziv in tako vzpostavljen prvi stik z vsemi predstavniki organov državne uprave, prepoznanimi po ZInfV. Obravnavane so bile raznolike teme s področja zagotavljanja informacijske varnosti.

Izvedena je bila namizna vaja za organe državne uprave, kjer so udeleženci aktivno sodelovali pri preverjanju postopkov ob morebitnem incidentu, usklajevanju odzivov in pregledu potrebnih korakov v skladu s sprejetimi pravnimi podlagami in nacionalnimi načrti.

Izvajalci bistvenih storitev

Skladno z 12. točko 27. člena ZInfV je Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost pristojen, da vsaj vsaki dve leti pregleda ustreznost določitve izvajalcev bistvenih storitev in organov državne uprave ter vladi predlaga posodobitev. V letu 2023 je bilo tako na podlagi sklepa Vlade Republike Slovenije določenih 22 novih izvajalcev bistvenih storitev (v nadaljnjem besedilu: IBS). Skladno s tem je bil izveden postopek seznanitve zavezancev s sklepom, določitve kontaktnih oseb in ažuriranja evidence IBS s kontaktnimi podatki novih IBS.

V okviru naloge ponujanja strokovne podpore zavezancem pri izvajanju njihovih nalog na področju informacijske varnosti je Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost v letu 2023 izvedel dva posveta s predstavniki IBS, enega v živo in drugega virtualno.

V letu 2023 so bili skladno s programom izvajanja sodelovanja z izvajalci bistvenih storitev izvedeni individualni obiski zavezancev. Namen obiskov je bil situacijski pregled stanja pri zavezancih (skladno z ZInfV), vzpostavitev zaupanja, ponujanje podpore in izmenjava informacij z zavezanci.

Inšpekcija

Inšpekcija za informacijsko varnost ima pristojnost za nadzor zavezancev na področju informacijske varnosti. Naloge zajemajo izvajanje nadzora glede izpolnjevanja določb ZInfV in na njegovi podlagi sprejetih predpisov, nadzor izvajalcev bistvenih storitev, nadzor ponudnikov digitalnih storitev, nadzor organov državne uprave in nadzor nad izvajanjem upravnih odločb, izdanih na podlagi četrtega odstavka 21. člena in četrtega odstavka 22. člena ZInfV. Leta 2023 je bilo izvedenih šest načrtovanih inšpekcijskih nadzorov nad zavezanci izvajalci bistvenih storitev iz sektorja energetike. Izvedeni so bili tudi trije inšpekcijski nadzori nad zavezanci organi državne uprave od načrtovanih štirih nadzorov. Enega načrtovanega nadzora nad organi državne uprave inšpekciji ni uspelo realizirati zaradi slabe kadrovske zasedenosti in preobremenjenosti inšpekcije z drugimi nalogami. Skupno je bilo v nadzorih odrejenih 65 ukrepov za odpravo nepravilnosti in podanih 37 priporočil za izboljšanje varnosti. Gre za pomemben ukrep na področju informacijske varnosti ter zagotovitev visoke ravni varnosti omrežij in informacijskih sistemov v RS, ki so bistvenega pomena za nemoteno delovanje države v vseh varnostnih razmerah in zagotavljajo bistvene storitve za ohranitev ključnih družbenih in gospodarskih dejavnosti.

6.7.4.2 Varnost državljanov v kibernetnem prostoru

Ključne dejavnosti/ukrepi

Državljanje je treba seznaniti z nevarnostmi in tveganji v kibernetskem prostoru, z načini za njihovo obvladovanje in s tem povezano odgovornostjo vsakega posameznika za lastno varnost. Ozaveščanje in izobraževanje sta izredno pomembna, saj prispevata k oblikovanju oziroma izboljšanju varnostne kulture uporabnikov kibernetskega prostora. Še naprej je treba zagotavljati izvajanje že obstoječih nacionalnih programov ozaveščanja in izobraževanja (Varni na internetu, Center za varnejši internet (SAFE.SI, TOM telefon, Spletno oko)), jih nadgrajevati, razširiti in z njimi nagovarjati nove ciljne skupine uporabnikov. Vsebine informacijske/kibernetske varnosti je nujno treba sistemsko vključiti v šolski prostor oziroma učno okolje izobraževalnih ustanov na vseh, še zlasti pa na nižjih (osnovno- in srednješolskih) ravneh izobraževalnega sistema.

Nosilec: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število izobraževanj glede informacijske/kibernetske varnosti in kriminalitete;
- število preventivnih programov za preprečevanje kibernetske kriminalitete;
- nadgradnja in širitev obstoječih nacionalnih programov ozaveščanja in izobraževanja;
- vnos vsebin informacijske/kibernetske varnosti v šolski prostor in učno okolje izobraževalnih ustanov.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *izvedeno*

Služba za digitalizacijo Ministrstva za vzgojo in izobraževanje aktivno sodeluje in podpira aktivnosti Safe.si, se vključuje in diseminira aktivnosti dneva Varne rabe interneta, objavlja vsebinsko relevantne vsebine na SIO.si, se vključuje v evropske projekte, ki naslavljajo aktualno problematiko digitalizacije izobraževanja in umetne inteligence v izobraževanju (na primer projekt AI4T, Umetna inteligenca za in z učitelji, v katero je bilo vključenih 67 srednjih šol in več kot 260 učiteljev). Sodelavci službe sodelujejo v evropskih iniciativah, ki postavljajo strokovne smernice pri smiselnem umeščanju digitalizacije v izobraževanju z namenom ponujanja pomoči in konkretnih informacij učiteljem. Slednje prevajajo in delijo prek različnih komunikacijskih kanalov.

Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost ima kot pristojni nacionalni organ za informacijsko varnost med svojimi nalogami določeno tudi preventivno delovanje na področju informacijske varnosti. Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost koordinira usposabljanje, vaje in izobraževanje na področju informacijske varnosti ter skrbi za dvig zavedanja javnosti o informacijski varnosti. Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost je v letu 2023 podpiral delovanje nacionalnega odzivnega centra za kibernetsko varnost SI-CERT, s čimer je bilo slednjemu zagotovljeno stabilno in sistemsko financiranje. Uporabniki storitev SI-CERT so tudi fizične osebe. Na področju ozaveščanja sta potekala dva projekta na državni ravni. SI-CERT od leta 2011 izvaja nacionalni program ozaveščanja in izobraževanja Varni na internetu. Cilj projekta, ki je namenjen najširši slovenski javnosti, je dvig stopnje informiranosti o varni rabi interneta. Projekt, ki ga financira Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost, je umeščen tudi v kampanje v okviru evropskega meseca kibernetske varnosti. V sklopu kampanje evropskega meseca kibernetske varnosti (oktober 2023) so na SI-CERT tudi v letu 2023 izvajali brezplačni spletni tečaj o informacijski varnosti Varni v pisarni. V njem na razumljiv in strnjen način v obliki videopredavanj predstavijo najpogostejše nevarnosti, ki prežijo na spletne uporabnike, skupaj z nasveti za zaščito. Tečaj je sicer primarno namenjen zaposlenim v podjetjih, vendar pa so vsebine enako primerne tudi za zaposlene v javnih ustanovah, šolstvu, državni upravi itd. Tudi v letu 2023 je bila na voljo v novembru 2021 premierno predstavljena spletna videoserija Klik, s katero v štirih epizodah skozi resnične zgodbe žrtev ozavešča o različnih spletnih prevarah. V okviru Centra za varnejši internet, ki ga vodi konzorcij (Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani, Arnes, Zveza prijateljev mladine Slovenije in zavod MISSS), financirata pa ga generalni direktorat CONNECT pri Evropski komisiji in Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost, se izvajajo programi SAFE.SI, TOM telefon in Spletno oko. Program SAFE.SI deluje kot nacionalna točka ozaveščanja otrok in najstnikov o varni rabi interneta in mobilnih naprav. Program TOM telefon otrokom in mladostnikom med drugim svetuje tudi o varni rabi interneta in mobilnih naprav. Spletno oko je spletna prijavnica točka, ki v partnerstvu s policijo, vrhovnim državnim tožilstvom,

Uradom varuha človekovih pravic Republike Slovenije, ponudniki internetnih storitev, javnimi ter drugimi zainteresiranimi vladnimi in nevladnimi organizacijami omogoča anonimno prijavo domnevno nezakonitega gradiva s spolnimi zlorabami otrok in sovražnega govora na spletu ter ozavešča o problematiki nezakonitih spletnih vsebin. Trije programi ozaveščanja so potekali tudi po ministrstvih in vladnih službah. Na Ministrstvu za javno upravo je potekalo ozaveščanje uporabnikov o informacijski varnosti prek izobraževalnega središča DRO, kjer so pripravljene e-tečaji s področja informacijske/kibernetske varnosti. Tečaji so v spletni učilnici na voljo tudi drugim organom v omrežju HKOM.

6.7.4.3 Izboljšanje ravni informacijske/kibernetske varnosti v gospodarstvu

Ključne dejavnosti/ukrepi

Zagotavljanje informacijske/kibernetske varnosti v gospodarstvu je zlasti pomembno v okolju digitalnega podjetništva in industrije, ko so praktično že vsi procesi vsaj informacijsko podprti oziroma vse bolj tudi utemeljeni. Poleg tega je treba spodbujati razvoj, raziskave in inovacije pri informacijski/kibernetski varnosti ter vpeljavo novih tehnologij, potrebnih za dodaten preboj na tem področju. Država mora spodbujati povezovanje akademsko-raziskovalnih institucij in gospodarstva na nacionalni in na mednarodni ravni. Vzporedno je treba izvajati programe ozaveščanja podjetij o tveganjih kibernetskega prostora in varni uporabi informacijsko-telekomunikacijskih tehnologij.

Nosilec: Urad Vlade Republike Slovenije za varovanje tajnih podatkov.³³

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število izobraževanj/ozaveščanj glede informacijske/kibernetske varnosti in kriminalitete;
- število vpeljanih novih tehnologij;
- število inovacij v informacijski/kibernetski varnosti.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: delno izvedeno

Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost je že v procesu ustanavljanja navezal stik z Gospodarsko zbornico Slovenije (v nadaljnjem besedilu: GZS). V okviru GZS deluje Združenje za informatiko in telekomunikacije, ki ima vzpostavljeno Sekcijo za kibernetsko varnost (v nadaljnjem besedilu: SeKV), namenjeno povezovanju deležnikov na področju kibernetske varnosti (zasebni in javni sektor, univerze, RRI organizacije) in pomoči pri izvedbi razvojnih projektov. V sekciji sodelujejo tudi predstavniki nekaterih državnih organov (Ministrstva za obrambo, Ministrstva za notranje zadeve, Policije, Urada Vlade Republike Slovenije za tajne podatke in Ministrstva za digitalno preobrazbo).

V letu 2023 je potekal dogodek Cyber Night, ki sta ga skupaj organizirala in sofinancirala Sekcija za kibernetsko varnost pri GZS-ZIT in Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost. Na dogodku so se tekmovalci pomerili v tekmovanju Ujemi zastavo (ang. Capture the Flag – CFT), tekmovanju s področja informacijske varnosti, ki vključuje najrazličnejše izzive, kot so kriptografija, stenografija, izkoriščanja spletnih in strežniških ranljivosti, obratno inženirstvo. Tekmovanje je bilo namenjeno vsem, ki so se želeli preizkusiti na področju informacijske varnosti, tako tistim, ki se s kibernetsko varnostjo šele spoznavajo kot tudi izkušenejšim tekmovalcem.

Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost je v letu 2023 sofinanciral tudi izvedbo državnega tekmovanja v znanju IKT za srednješolce, ki ga je organizirala Fakulteta za elektrotehniko Univerze v Ljubljani in udeležbo slovenske ekipe na tekmovanju mladih talentov v kibernetski varnosti European Cybersecurity Challenge (v nadaljnjem besedilu: ECSC), ki je v letu 2023 potekalo na Norveškem. Udeležba na ECSC je ena od aktivnosti v projektu Kibertalent, s katerim želi Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost popularizirati področje kibernetske varnosti med mladimi in jih tako spodbuditi za odločanje za študij in kariero na tem področju. V okviru projekta Kibertalent

³³ Pristojni nosilec strategije je od 1. januarja 2020 URSIV.

bodo v prihodnje potekale tudi druge aktivnosti za pridobivanje novih kadrov v kibernetiki varnosti, s poudarkom na pritegnitvi žensk, ki jih na področju kibernetike varnosti močno primanjkuje.

Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost je v letu 2023 nadaljeval s podporo raziskavam na področju kibernetike varnosti. Po zaključku treh ciljnih raziskovalnih projektov (v nadaljnjem besedilu: CRP), ki jih je sofinanciral skupaj z Javno agencijo za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS, je pristopil k sofinanciranju dveh novih CRP. Tako je začel sofinancirati projekt Kibernetika varnost in veliki jezikovni modeli, ki ga izvaja IJS, skupaj z Ministrstvom za obrambo pa sofinancira projekt Kibernetika varnost obrambnih sistemov in kritičnih infrastruktur, ki ga izvaja Fakulteta za elektrotehniko Univerze v Ljubljani.

Poleg sofinanciranja projektov CRP Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost sodeluje tudi v pobudi za vzpostavitev nacionalne kvantne komunikacijske infrastrukture za varno distribucijo kvantnih šifrirnih ključev SI-EuroQCI, ki vsebuje zemeljski in vesoljski del. Projekt, ki ga izvaja konzorcij partnerjev, se financira iz sredstev EU razpisa iz programa Digitalna Evropa, iz sredstev enega od partnerjev v konzorciju in iz sredstev Načrta za okrevanje in odpornost (v nadaljnjem besedilu: NOO). Konzorcij je začel izvajati projekt SiQUID, ki pokriva zemeljski del pobude v začetku leta 2023. Končni rezultati projekta bodo na voljo organom, ki delujejo na področju zagotavljanja nacionalne varnosti. Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost načrtuje, da se bo še več možnosti za podporo raziskavam, razvoju in inovacijam na področju kibernetike varnosti odprlo, ko bo v celoti zaživel Nacionalni koordinacijski center za kibernetiko varnost znotraj Urada Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost.

Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost je v letu 2023 sodeloval na srečanjih Upravnega odbora Evropskega industrijskega, tehnološkega in raziskovalnega kompetenčnega centra za kibernetiko varnost (krovni organ za povezovanje in usmerjanje nacionalnih koordinacijskih centrov) (v nadaljnjem besedilu: ECCC), kjer so bila obravnavana področja, vezana na vzpostavitev samostojnosti ECCC, področja, vezana na vzpostavitev mreže NCC-jev po državah članicah, ter drugi pomembni evropski dokumenti, ki so jih predstavile različne evropske institucije. Prek Upravnega odbora so se organizirali tudi številne delavnice in virtualna srečanja, ki so bila primarno namenjena vzpostavitvi nacionalnih koordinacijskih centrov za kibernetiko varnost (NCC). Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost je v vlogi NCC sodeloval v različnih dejavnostih na državni ravni ter se povezoval z deležniki in potencialnimi partnerji. Vzporedno s tem je nadaljeval postopek validacije centra, ki pa v letu 2023 še ni bil končan. Kljub temu se je vključil v tri mednarodne konzorcije za projekte in jih tudi podprl s pismi podpore.

Pomembno krepitev informacijske/kibernetike varnosti v gospodarskih družbah pomeni tudi njihovo sodelovanje na vaji kibernetike obrambe in strateškega odločanja »Locked Shields« v organizaciji Natovega centra odličnosti kibernetike obrambe. Na vaji, ki je bila izvedena aprila 2023, so poleg predstavnikov državnih organov sodelovale tudi gospodarske družbe, ki so bile izbrane v sodelovanju z GZS.

Za dvig ravni informacijske/kibernetike varnosti na področju kritične infrastrukture je pomembno tudi sodelovanje države na vsakokratni vseevropski vaji »Cyber Europe«. Tako so se že v letu 2023 začele priprave na vajo Cyber Europe 2024, ki bo tokrat prvič vključevala tri pomembne sektorje, in sicer sektor energetike s podsektorjema električna energija in plin, sektor digitalne infrastrukture in sektor državne uprave.

Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost je v letu 2023 podpiral delovanje nacionalnega odzivnega centra za kibernetiko varnost SI-CERT, s čimer je zagotovljeno stabilno in sistemsko financiranje. Med pomembnimi uporabniki storitev SI-CERT so tudi MSP. SI-CERT jim pomaga pri odpravi posledic varnostnih incidentov, zelo pomembna pa je tudi njegova vloga na področju ozaveščanja, saj redno izvaja program ozaveščanja najširše slovenske javnosti Varni na internetu, ki vsebuje tudi module, namenjene MSP. Ponuja tudi brezplačni spletni tečaj o informacijski varnosti za zaposlene Varni v pisarni, ki je bil poleg osnovnega modula v zadnjem času nadgrajen tudi z moduli za

področja računovodstva, tajništva, financ, marketinga, prodaje in nabave, logistike in IT za informatike v podjetjih in zunanje izvajalce.

6.7.4.4 Zatiranje kibernetike kriminalitete

Ključne dejavnosti/ukrepi

Pri zatiranju kibernetike kriminalitete je treba razvijati dodatne zmogljivosti policije in pravosodnih organov. Večjo pozornost je treba nameniti razvoju digitalne forenzike ter ustrezni usposobljenosti organov odkrivanja in pregona. Zagotoviti je treba ustrezne zmogljivosti organov odkrivanja in pregona za odkrivanje, preiskovanje in pregon kibernetike kriminalitete ter redno usposabljanje o informacijskih tehnologijah in kibernetiki kriminaliteti za organe odkrivanja in pregona.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število preventivnih programov glede informacijske/kibernetike varnosti;
- število preiskanih kaznivih dejanj kibernetike kriminalitete;
- število mednarodnih kriminalističnih preiskav kibernetike kriminalitete;
- dopolnitev ustrezne zakonodaje.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Hiter razvoj informacijskih tehnologij in storitev ter s tem nove pojavne oblike kibernetike kriminalitete so se nadaljevali tudi v letu 2023. Policija je tovrstno problematiko in novosti sproti spremljala in prilagajala svoje delovne procese ter metode dela. Zaposleni so se redno udeleževali strokovnih konferenc, seminarjev in tečajev doma in v tujini, poleg tega je bilo izvedeno vrsto internih usposabljanj. Za posamezne pojavne oblike kaznivih dejanj oziroma problematiko (na primer goljufije prek spleta, napadi na e-bančne storitve) je sproti obveščala javnost. Zaradi naraščanja števila zaseženih e-naprav in vse večje količine podatkov je bil podan predlog za ustanovitev dodatnih dveh oddelkov za računalniško preiskovanje ter kadrovske okrepitve obstoječih (predlaganih dodatnih 31 delovnih mest). Hkrati so se z nakupom dodatne in posodobitvijo obstoječe opreme okrepile materialno-tehnične zmogljivosti. Policija je izvedla šest preventivnih programov na področju kibernetike kriminalitete.

Obravnavanih je bilo 267 kaznivih dejanj kibernetike kriminalitete.

Policija je aktivno sodelovala v štirih mednarodnih kriminalističnih preiskavah, ki jih je vodil oziroma koordiniral Europol in kjer je sodelovalo več držav članic Evropske unije.

Ogroženost Republike Slovenije zaradi radikalizacije, ekstremnega nasilja in terorizma

6.8.4.1 Vzpostavitev celovitega systemskega pristopa omejevanja grožnje terorizma

Ključne dejavnosti/ukrepi

Nadaljuje se celovita ocena ustreznosti nacionalnih protiterorističnih zmogljivosti tako na sistemsko strateški kot tudi na operativni ravni, vključujoč zakonodajni, sistemski, kadrovski in tehnološki vidik. Zagotovijo se pogoji za delovanje Medresorske delovne skupine za protiterorizem (v nadaljnjem besedilu: MDS PTR) ter vzpostavi ustrezen sistem, ki bo omogočal učinkovito komunikacijo, koordinacijo in sodelovanje vseh na državni ravni pristojnih deležnikov. Zaradi kompleksnosti teroristične grožnje in obremenjenosti posameznih nosilcev, povezanih z mednarodnimi in domačimi obveznostmi, je kot možna prihodnja oblika delovanja predlagano prihodnje preoblikovanje MDS PTR v (analitični) protiteroristični center, ki bi na enem mestu združeval strokovnjake nosilnih organov.

Nosilec: Medresorska delovna skupina za protiterorizem.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število razprav, predlogov in sistemsko strateških rešitev na ravni MDS PTR;
- izdelana enotna strategija komuniciranja glede terorizma;
- sistemska umestitev protiterorističnega koordinatorskega centra.

Opis izvedbe: delno izvedeno

Izdelana je celovita ocena ustreznosti trenutne ureditve protiteroristične koordinacije ter natančna opredelitev vloge, nalog in pristojnosti nosilcev sistema nacionalne varnosti na področju preprečevanja terorizma in nasilnega ekstremizma. Opredeljene so pristojnosti in naloge nacionalnega koordinatorskega centra za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma, zagotovitev ustreznega zakonodajnega in institucionalnega okvira za njegovo učinkovito delovanje pa je v izdelavi. V izdelavi sta prav tako analiza in ocena aktivnosti in organizacije dela MDS-PTR s ciljem izboljšanja učinkovitosti in nadgradnje aktivnosti.

6.8.4.3 Okrepitev delovanja Nacionalne platforme za preprečevanje radikalizacije – RAN

Ključne dejavnosti/ukrepi

Nadaljujeta se identifikacija in postopno vključevanje vseh za preprečevanje radikalizacije, ki vodi v nasilni ekstremizem pristojnih deležnikov na državni ravni. Okrepijo se komunikacija, koordinacija in sodelovanje sodelujočih deležnikov, zagotovita se ustrezna ozaveščenost in prepoznavanje vloge posameznih deležnikov ter nadaljujeta oblikovanje in prenos na državni in mednarodni ravni prepoznanih dobrih praks za pravočasno in učinkovito preprečevanje radikalizacije, ki vodi v nasilni ekstremizem. Okrepita se sodelovanje in zastopanje interesov Slovenije v različnih mednarodnih sestavih ter zagotovita ažurno oblikovanje lastnih in implementacija tujih dobrih praks ter obveznosti.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število plenarnih, dvo- in večstranskih zasedanj, ki jih omogoča nacionalna platforma;
- število predlogov in sistemskih rešitev SNAV/SSNAVm;
- število udeležb v relevantnih mednarodnih sestavih.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: delno izvedeno

Izvedeni sta bili dve plenarni zasedanji, širšega in ožjega sestava. Slovenija je sodelovala v vsaj osmih mednarodnih dogodkih, ki so jih organizirali Evropska komisija, Europol in srednjeevropska policijska akademija CEPOL (European Union Agency For Law Enforcement Training).

Nacionalna RAN platforma je s prenosom pristojnosti na Medresorsko delovno skupino za preprečevanje radikalizacije prenehala delovati februarja 2020. Vodi jo vodja Urada Vlade Republike Slovenije za integracijo in oskrbo migrantov. Namesto vodenja platforme ima policija zdaj vlogo ključnega promotorja dejavnosti MDS.

6.8.4.4 Priprava enotne metodologije za izdelavo ocene tveganj in ranljivosti ter teroristične ogroženosti

Ključne dejavnosti/ukrepi

Izdelujejo in zagotavljajo se periodične ocene ogroženosti, pripravi se enotna metodologija za izdelavo ocene teroristične ogroženosti Republike Slovenije, vključno z oceno tveganja in ranljivosti. Poleg tega se pripravi ocena pregleda ukrepov državnih organov ob spremembi stopnje ogroženosti, pripravijo pa se tudi smernice in priporočila glede ukrepov za odzivanje glede na stopnjo ogroženosti.

Nosilec: Medresorska delovna skupina za protiterorizem.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število razprav o neki temi;
- oblikovana enotna metodologija;
- priprava smernic in priporočil glede ukrepov za odzivanje na stopnjo ogroženosti.

Opis izvedbe: izvedeno

Akcijski načrt za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma 2022–2024 predvideva aktivnost razvoja obstoječe metodologije za zbiranje in analiziranje podatkov ter ocenjevanje teroristične ogroženosti in po potrebi njene nadgradnje. Na ravni MDS-PTR je bil narejen pregled dostopnih metodologij za oceno teroristične ogroženosti in kot potencialno uporabno in primerno za te potrebe je ocenila metodologijo za pripravo ocene teroristične ogroženosti (Terrorism Threat Level – TTL), ki jo pri svojem delu uporablja kanadski protiteroristični center ITAC (Integrated Terrorism Assessment Centre). Kanadska metodologija je bila prilagojena za uporabo v okviru MDS-PTR. Ta je na 33. redni seji, ki je potekala 9. novembra 2022, obravnavala in potrdila predlog nove metodologije za pripravo ocene teroristične ogroženosti Republike Slovenije. SSNAV je na 2. redni seji, ki je potekala 7. decembra 2022, sprejel sklep, s katerim je potrdil novo metodologijo za pripravo ocene teroristične ogroženosti Republike Slovenije.

6.8.4.5 Strategija/program – uveljavitev interesov Republike Slovenije v sklopu Protiteroristične iniciative držav zahodnega Balkana (Western Balkan Counter Terrorism Initiative – WBCTi)

Ključne dejavnosti/ukrepi

Gostitev sestankov Odbora za integrativno upravljanje notranje varnosti v regiji Zahodni Balkan (WB IISG Board) v okviru Brdo procesa ter predstavljanje načrtov in rezultatov dela IISG procesa v Svetu EU in na njegovih delovnih telesih. Sovodenje WBCTi stebra Integrativnega upravljanja notranje varnosti skupaj z Ženevskim centrom za nadzor nad oboroženimi silami (v nadaljnjem besedilu: DCAF) in Avstrijo. Sodelovanje pri pripravi večletnih načrtov aktivnosti stebra WBCTi, pri pripravi poročil, spremljanju in evalvaciji aktivnosti ter potrebni koordinaciji mednarodnih partnerjev pri izvajanju načrtovanih dejavnosti. Predsedovanje Neformalni delovni skupini WBCTi, ki deluje v okviru Delovne skupine za boj proti terorizmu pri Svetu EU in je namenjena koordinaciji skupine EU partnerjev v stebru WBCTi strukture IISG. Aktivna udeležba na sestankih IISG Podporne skupine s partnerji WBCTi, ki bo vključevala predvidoma 4 sestanke letno z vsemi partnerji WBCTi, redne koordinativne sestanke vodilnih partnerjev v stebru WBCTi in sestanke horizontalne koordinacije z vodilnimi partnerji drugih dveh stebrov IISG. Vodenje in organizacija sestankov CTI ter sodelovanje pri izvajanju operativnih aktivnosti CTI, kjer bo udeležena slovenska policija. Promocija WBCTi in vloge Slovenije oziroma slovenske policije na relevantnih mednarodnih dogodkih.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število sestankov procesa Brdo v sestavi Usmerjevalnega odbora na visoki ravni za integrativno upravljanje notranje varnosti IISG HL SC;
- število mednarodnih dogodkov, na katerih je slovenska policija predstavljala WBCTi;
- število razprav, predlogov in sistemsko strateških odločitev, oblikovanih na sestankih CTI;
- število razprav, predlogov in sistemsko strateških rešitev, oblikovanih na sestankih WBCTi;
- izvajanje dejavnosti v projektu First Line, ki predstavlja preventivno komponento stebra WBCTi, ter nadaljevanje teh dejavnosti v okviru procesa izgradnje mehanizmov Prevent-Refer-Address (P-R-A) v državah regije zahodni Balkan.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: neizvedeno

Cilji niso bili realizirani, ker ni potekala nobena dejavnost na ministrski ravni.

1. aprila 2020 je Evropska komisija ustanovila Odbor za integrativno upravljanje notranje varnosti v regiji Zahodni Balkan (WB IISG Board), s katerim je prevzela vodenje WBCTi.

Ministrstvo za notranje zadeve od Evropske komisije ali WB IISG Board ni dobilo informacij, ki se vežejo na prihodnost WBCTi ali mreže CTI in vpletenosti Republike Slovenije v le-te.

Kljub temu Ministrstvo za notranje zadeve in Policija redno promovirata WBCTi in vlogo Republike Slovenije na relevantnih mednarodnih dogodkih.

6.8.4.6 Vodenje regionalne mreže nacionalnih protiterorističnih enot držav zahodnega Balkana (Counter Terrorism Initiative – (CTi))

Ključne dejavnosti/ukrepi

Okrepi in poveča se operativno sodelovanje protiterorističnih enot držav zahodnega Balkana, Avstrije, Češke, Hrvaške, Europola in Interpola. Pripravita se načrt aktivnosti CTi 2018–2020 in njegovo uresničevanje. Izvede se uveljavljanje interesov CTi v sodelovanju z drugimi mednarodnimi in regionalnimi skupinami. Zagotavljajo se operativne dejavnosti za pravočasno odkrivanje novih s terorizmom povezanih tveganj.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število operativnih srečanj;
- priprava načrta aktivnosti CTi za obdobje 2018–2020;
- uresničene aktivnosti, opredeljene v načrtu aktivnosti CTi za obdobje 2018–2020;
- identificirane nove potrebe na operativni ravni ter število predlogov, posredovanih v sklopu uresničevanja aktivnosti WBCTi.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *neizvedeno*

V letu 2023 ni bilo operativnih srečanj, nove potrebe niso bile identificirane.

Razlogi za nerealizacijo segajo v začetek delovanja Upravnega odbora IISG pod okriljem Evropske komisije od 1. aprila 2020. S tem je vodenje WBCTi in njenega operativnega dela, vključno z mrežo CTI, prešlo na Evropsko komisijo.

6.8.4.8 Znanstvenoraziskovalno proučevanje radikalizacije, terorizma ter hudih in organiziranih oblik kriminalitete

Ključne dejavnosti/ukrepi

Vključitev univerz in drugih raziskovalnih institucij v znanstvenoraziskovalno spoznavanje pojavnih oblik, vzrokov, dejavnikov, možnih odzivov in dobrih praks pri radikalizaciji, ki vodi v nasilni ekstremizem, terorizem ter hude in organizirane oblike kriminalitete.

Zagotovitev podlage za skupno kandidiranje ene ali več slovenskih raziskovalnih institucij z drugimi državami pri evropskih projektih s tega področja. Spoznavanje pojavnih oblik, vzrokov, dejavnikov, možnih odzivov in dobrih praks. Skupno kandidiranje za evropske projekte.

Nosilec: Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede.

Kazalnik za merjenje uspešnosti:

- število uspešno izvedenih projektov.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *izvedeno*

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, izvaja raziskavo o trgovini z ljudmi v Sloveniji, ki je del organizirane kriminalitete. Trenutno je raziskava v prvi fazi. V letu 2023 so izvedli sistematični pregled obstoječih raziskav o trgovini z ljudmi v Sloveniji. V nadaljevanju projekta bodo proučevali problematiko nedokumentiranih migrantov in pravične trgovine, digitalno pismenost, družbeno neenakost ter možnosti vključevanja migrantov in integracijske procese. Projekt se je začel 31. decembra 2022 in bo trajal do 30. decembra 2025.

Ogroženost Republike Slovenije zaradi hudih in organiziranih oblik kriminalitete

6.9.4.3 Reorganizacija kriminalistične policije

Ključne dejavnosti/ukrepi

Organizacijsko strukturo in delovne procese kriminalistične policije na državni in regionalni ravni je treba spremeniti na podlagi organizacijske, normativne in kadrovske reforme, ki bo omogočila učinkovito in uspešno preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje hudih in organiziranih oblik kriminalitete.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- priprava projekta konceptualnih sprememb organizacije in dela kriminalistične policije na državni in regionalni ravni;
- izvedena reorganizacija kriminalistične policije.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: *delno izvedeno*

Na organizacijski ravni je kriminalistična policija sicer na področju kriminalistično-obveščevalne dejavnosti od leta 2020 izvedla določene reorganizacije v vseh sektorjih kriminalistične policije na policijskih upravah.

Na področju dela se je policija aktivno vključila v sodelovanje na področju operativnih delovnih skupin (v nadaljnjem besedilu: OTF – Operational Task Force) pod okriljem Europol. S tem se tudi Slovenija odziva na operativne zahteve in izzive. Usmeritev v regionalno usmerjene OTF omogoča neposredno podporo preiskav v Sloveniji in osredotočanje na spremljanje in preiskovanje dejavnosti najbolj dejavnih ter družbi najbolj nevarnih storilcev in organiziranih skupin.

Varnostne razmere v regiji in odprava schengenske meje so zahtevale prilagoditev delovanja kriminalistične policije. S spremembo pristopa se kriminalistična policija osredotoča na spremljanje in preiskovanje organiziranih kriminalnih združb. S tem pristopom je policija izboljšala koordinacijo s sosednjimi državami in Europolom. Kriminalistična policija med prioritete dela uvršča področje Zahodnega Balkana, kjer je grožnja razvoja mednarodnega kriminala in ekstremizma na relativno velikem geografskem območju izrazito prisotna.

6.9.4.4 Izboljšanje strokovne usposobljenosti preiskovalcev v enotah za odkrivanje in preiskovanje gospodarske kriminalitete ter zmanjšanje fluktuacije človeških virov v teh enotah

Ključne dejavnosti/ukrepi

Izvedba osnovnih in specialističnih usposabljanj (skupne oblike) za izboljšanje strokovne usposobljenosti preiskovalcev na državni, regionalni in lokalni ravni. Zagotoviti je treba udeležbo

preiskovalcev na usposabljanjih (individualne oblike) forenzičnega računovodstva, notranje revizije in ocenjevanja vrednosti podjetij. Vzdrževanje ustreznega števila zaposlenih z aktivnim zaposlovanjem.

Nosilec: Ministrstvo za notranje zadeve – Policija.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število izvedenih usposabljanj in izpopolnjevanj;
- število usposobljenih preiskovalcev;
- število novozaposlenih v enotah za odkrivanje in preiskovanje gospodarske kriminalitete.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: delno izvedeno

V letu 2023 je bilo organiziranih več usposabljanj s področja gospodarske kriminalitete. V okviru 16 usposabljanj je 515 preiskovalcev pridobilo znanja s področja gospodarske kriminalitete.

Trend fluktuacije zaposlovanja v enotah za odkrivanje in preiskovanje gospodarske kriminalitete je bil tudi v letu 2023 negativen. Zaradi odpovedi in upokojitev ter na drugi strani slabe kadrovske situacije na vseh treh ravneh organiziranosti policije, dolgotrajnih postopkov zaposlovanja prek javnih razpisov in nestimulativnega okolja je prišlo do zmanjšanja števila zaposlenih na enotah za preiskovanje gospodarske kriminalitete.

6.9.4.5 Učinkovito izvajanje akcijskega načrta EU za boj proti nezakoniti trgovini z ogroženimi živalskimi in rastlinskimi vrstami

Ključne dejavnosti/ukrepi

Posebna oblika organiziranega okoljskega kriminala je povezana s prostoživečimi vrstami. Nezakonita trgovina s prostoživečimi vrstami je posebno privlačna, saj je zelo donosna. V večini držav je v primerjavi z drugimi oblikami kriminala precej nizko na prednostni lestvici kaznivih dejanj, zato je možnost, da bodo storilci odkriti in kaznovani, majhna. V Sloveniji od leta 2002 deluje Medresorska delovna skupina za preprečevanje nezakonite trgovine z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami, ki vključuje predstavnike policije, carine, inšpekcije in upravne organe Ministrstva za okolje in prostor. V skladu z akcijskim načrtom EU bo poudarek na krepitvi zmogljivosti v državah članicah EU in tretjih državah za skupni boj proti nezakoniti trgovini s prostoživečimi vrstami, predvsem na (1) boljši uporabi obstoječih virov, izboljšanju sodelovanja med vsemi akterji, učinkovitejši rabi obstoječih orodij in politik ter dobrem medsektorskem povezovanju in usklajevanju, obveščanju in pretoku podatkov (izboljšati je treba poznavanje primerov nezakonite trgovine s prostoživečimi vrstami in usposabljanje nadzornih organov); (2) vključitvi širšega pomena ohranjanja biotske raznovrstnosti, vlogi Konvencije o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (CITES) ter povezovanju z drugimi biodiverzitetnimi konvencijami; (3) vključevanju držav članic pri izvajanju aktivnosti na državni ravni, skladno z njihovimi kapacitetami, vendar z doseganjem ciljev do leta 2020; (4) vključevanju pomena ohranjanja prostoživečih vrst in problematike nezakonite trgovine z njimi v ozaveščanje in seznanjanje tako strokovne kot širše javnosti; izboljšanju ozaveščenosti strokovnjakov za organizirani kriminal, kibernetško kriminaliteto in pranje denarja; (5) zagotavljanju, da zakonodaja o organiziranem kriminalu zajema tudi nezakonito trgovino s prostoživečimi vrstami, in omogočanju primerne kaznovanja kršiteljev.

Nosilec: Ministrstvo za naravne vire in prostor.

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število izvedenih usposabljanj in izpopolnjevanj/število usposobljenih;
- število mednarodnih akcij;
- število primerov v sodni obravnavi.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

- število izvedenih usposabljanj in izpopolnjevanj/število usposobljenih – 1 (dejavna udeležba) – 3 (z eno terensko delavnico),
- število mednarodnih akcij – 1,
- število primerov v sodni obravnavi – 0

Medresorska delovna skupina za preprečevanje nezakonite trgovine z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (v nadaljnjem besedilu: MDS za preprečevanje nezakonite trgovine z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami), ki deluje na državni ravni za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 338/97 o varstvu prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst z zakonsko ureditvijo trgovine z njimi (trgovinska uredba Evropske unije), usklajuje tudi izvajanje akcijskega načrta Evropske unije za boj proti nezakoniti trgovini s prostoživečimi vrstami (EUAP). Od leta 2022 so se upravne naloge, vezane na CITES in trgovinsko uredbo Evropske unije, izvajale na Ministrstvu za naravne vire in prostor, skladno z Zakonom o spremembah Zakona o Vladi Republike Slovenije³⁴ (v nadaljnjem besedilu: ZVRS-J) in v skladu z 8. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o državni upravi³⁵ (Uradni list RS, št. 18/23) je področje ohranjanja narave prešlo iz Ministrstva za okolje in prostor na Ministrstvo za naravne vire in prostor. Na Ministrstvu za naravne vire in prostor je za področje preprečevanja nezakonite trgovine z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami pristojen Direktorat za naravo.

V MDS za preprečevanje nezakonite trgovine z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami sta tako poleg Ministrstva za naravne vire in prostor, vključno z Inšpektoratom Republike Slovenije za naravne vire in prostor, vključena še Finančna uprava Republike Slovenije (Generalni finančni urad, Uprava za carine) in Ministrstvo za notranje zadeve – Policija (Generalna policijska uprava, Uprava kriminalistične policije). V letu 2023 se je MDS za preprečevanje nezakonite trgovine z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami sestala dvakrat. V okviru sestankov je potekala izmenjava informacij o izvedenih dejavnostih, udeležbah na mednarodnih sestankih ter morebitnih spremembah s področja trgovinske uredbe Evropske unije. Jeseni 2023 je MDS za preprečevanje nezakonite trgovine z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami začela s pripravo usposabljanja nadzornih služb. Načrtovano usposabljanje nadzornih služb pa je bilo izvedeno v začetku leta 2024. Ministrstvo za naravne vire in prostor se je v letu 2023 v luči krepitve sodelovanja sestalo z Vrhovnim državnim tožilstvom Republike Slovenije.

Inšpektorat Republike Slovenije za naravne vire in prostor – Inšpekcija za naravne vire in rudarstvo se je ustanovila aprila 2023 in je od Inšpekcije za naravo in okolje prevzela področje nadzora Zakona o ohranjanju narave.³⁶ V letu 2023 akcij nadzora s področja CITES inšpekcija ni izvajala, smo pa sodelovali v dveh hišnih preiskavah kriminalistične policije trgovine s CITES osebki. Prav tako smo obravnavali servala, ki se je zadrževal v ujetništvu v neustreznih pogojih in izrekli pripoved prikazovanja javnosti živali ZOO, ki ni imel ustreznega upravnega dovoljenja.

Finančna uprava Republike Slovenije je v letu 2023 sodelovala na usposabljanju s področja nezakonite trgovine z ogroženimi živalskimi in rastlinskimi vrstami. Usposabljanja se je udeležilo 37 uslužbencev iz Uprave za carine in Uprave za nadzor. V okviru rednega dela so nadzor nad trgovino z zavarovanimi vrstami izvajali oddelki za mejno kontrolo in carinjenje ter mobilni oddelki Finančne uprave Republike Slovenije. V 15 primerih – 2 se nanašata na uvoz blaga v letalskem potniškem prometu, preostalo na uvoz blaga v poštnih pošiljkah, je bila ugotovljena neskladnost s konvencijo CITES oziroma UREDBA SVETA (ES) št. 338/97 z dne 9. decembra 1996 o varstvu prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst z zakonsko ureditvijo trgovine z njimi³⁷ in skupaj zaseženih 27 CITES osebkov.

³⁴ Uradni list RS, št. 163/22.

³⁵ Uradni list RS, št. 18/23.

³⁶ Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 32/08 – odl. US, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNorg, 31/18, 61/20 – ZIUZEOP-A, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP, 18/23 – ZDU-10, 131/23 – ZORZFS.

³⁷ UL L 61, 3. 3. 1997.

Uslužbenci Finančne uprave Republike Slovenije so v letu 2023 sodelovali tudi v mednarodni operaciji THUNDER 2023 (pod okriljem Interpola in Svetovne carinske organizacije), ki je potekala oktobra 2023. Operacija je usmerjena v odkrivanje in preprečevanje nezakonite trgovine z zavarovanimi živalskimi in rastlinskimi vrstami in lesom. Med operacijo je bil evidentiran en zaseg.

Policija je v letu 2023 obravnavala šest sumov storitve kaznivih dejanj nezakonitega ravnanja z zavarovanimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami. Izvedena so bila posamezna izobraževanja in usposabljanja, in sicer so se predstavniki Policije jeseni 2023 udeležili usposabljanja Life Wolfalps EU, prav tako pa je policija za policiste izvedla usposabljanje na temo CITES konvencije in kaznivega dejanja nezakonitega ravnanja z zavarovanimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami.

Primerov v sodni obravnavi ni bilo.

6.9.4.6 Učinkovito izvajanje akcijskega načrta EU za boj proti nezakoniti trgovini z odpadki

Ključne dejavnosti/ukrepi

Krepitev zmogljivosti za skupni boj proti nezakoniti trgovini z odpadki, še zlasti odpadni električni in elektronski opremi, ter drugimi odpadki, ki vsebujejo okolju škodljive snovi, in tudi odpadki iz plastike, kjer je prišlo do prepovedi izvoza plastičnih odpadkov na Kitajsko. Kitajska je tudi za naslednja leta napovedala še dodatne prepovedi uvoza odpadkov, ki se bodo nanašale na mešanice kovinskih odpadkov, jekla, odpadkov, ki vsebujejo titan, in lesnih odpadkov. Po vzoru Kitajske se vse več držav jugovzhodne Azije odloča za omejitev oziroma prepoved uvoza »zelenih« odpadkov, predvsem odpadne plastike. Izboljšati je treba poznavanje vzrokov in primerov nezakonite trgovine. V ta namen je na državni ravni treba določiti sodelujoče organe in organizacije ter pripraviti ustrezno strategijo za to področje.

Nosilec: Ministrstvo za okolje in prostor (Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo).

Kazalniki za merjenje uspešnosti:

- število izvedenih usposabljanj in izpopolnjevanj/število usposobljenih;
- število mednarodnih akcij;
- število primerov v sodni obravnavi.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: izvedeno

Izvedena so bila štiri usposabljanja in izpopolnjevanja:

- V Gotenici je bilo med 6. in 8. decembrom 2023 izvedeno tridnevno strokovno srečanje na temo Odkrivanje in preiskovanje okoljske kriminalitete v organizaciji Uprave kriminalistične Policije, Finančne uprave Republike Slovenije in Inšpektorata za okolje in energijo.

Na strokovnem srečanju so poleg predstavnikov Policije, Finančne uprave Republike Slovenije ter Inšpektorata za okolje in energijo sodelovali tudi predstavniki Okrožnega državnega tožilstva, hrvaške Policije, hrvaškega državnega inšpektorata ter policije iz Bosne in Hercegovine.

Predstavniki kriminalistične policije so na srečanju predstavili njihove dejavnosti pri odkrivanju in preiskovanju okoljske kriminalitete. Poleg tega so izpostavili mednarodne trende v okoljski kriminaliteti, kjer so bili poudarjeni primeri nezakonitega ravnanja z odpadki v Italiji in Franciji. Prav tako so delili primere dobre prakse pri preiskovanju ter mednarodno policijsko sodelovanje. Predstavili so tudi pripravo Nacionalne strategije za boj proti okoljski kriminaliteti.

Predstavniki Finančne uprave Republike Slovenije so osvetlili problematiko nezakonitega trgovanja s fluoriranimi toplogrednimi plini ter izpostavili nekatere uspešne primere, ki so jih odkrili mobilni oddelki.

Predstavniki Ministrstva za pravosodje in okrožnega državnega tožilstva so predstavili novo Direktivo o kazenskoprnem varstvu okolja ter prispevek o prepovedi ponovnega sojenja za isti prekršek ali kaznivo dejanje.

Udeleženec hrvaškega državnega inšpektorata je v svoji predstavitvi omenil nekaj primerov, ki so jih reševali v letu 2023, med drugim požar v objektu za predelavo odpadne plastike.

Inšpektorat za okolje in energijo je udeležencem predstavil identifikacijo in razvrščanje odpadkov v različne sezname odpadkov (evropski seznam odpadkov, Baselske kode), globalne trende pošiljanja odpadkov, del usposabljanja pa je bil namenjen delu v skupinah, kjer so udeleženci reševali praktične primere nezakonitih pošiljk odpadkov.

Ob koncu srečanja so udeleženci izrazili željo po podobnih srečanjih, predvsem zaradi boljšega sodelovanja med vsemi organi, širjenja znanj in nujne izmenjave informacij, kar bo pripomoglo k še bolj uspešnemu odkrivanju okoljske kriminalitete. Strokovnega srečanja se je udeležilo 50 udeležencev.

- Izvedeno je bilo interno izobraževanje za inšpektorje, ki izvajajo nadzore nad čezmejnimi pošiljanjem odpadkov, glavni poudarek je bil na obravnavi praktičnih primerov in izmenjavi informacij. Izobraževanja se je udeležilo 14 inšpektorjev in javnih uslužbencev, ki izdajajo soglasja za čezmejno pošiljanje odpadkov.
- Predstavniki Inšpektorata Republike Slovenije za okolje in prostor je za policiste Policijske uprave Ljubljana izvedel usposabljanje o ekološki kriminaliteti in varstvu okolja. Na usposabljanju so bile obravnavane teme, kot so predstavitve zakonodaje in postopkov za čezmejno pošiljanje odpadkov, sodelovanje nadzornih organov ter izvajanje skupnih akcij nadzora. Predstavljeni so bili tudi primeri nezakonitih pošiljk odpadkov in trendi pošiljanja odpadkov. Poleg predstavnika Inšpektorata RS so na usposabljanju sodelovali tudi predstavniki Finančne uprave Republike Slovenije s temo o preprečevanju nezakonite trgovine s fluoriranimi toplogrednimi plini, predstavnik ekološkega laboratorija z mobilno enoto (ELME) ter predstavnica Okrožnega državnega tožilstva s temo o preiskovanju ekološke kriminalitete. Usposabljanja se je udeležilo približno 40 udeležencev.
- V Tacnu je Policija organizirala strokovni posvet o povečanju učinkovitosti pregonov okoljskih kaznivih dejanj ter pričakovanih spremembah kazenskega zakonika na področju okolja, prostora in naravnih dobrin v luči nove EU Direktive o kazensko-pravnem varstvu okolja. Posvet je bil namenjen strokovni razpravi o trenutnem stanju kazenskoprnega varstva okolja v Sloveniji in pregonu okoljske kriminalitete, na katerem so predstavniki Policije, tožilstva in inšpektorata osvetlili izzive pri pregonu tovrstne kriminalitete. Dogodka se je udeležilo približno 40 strokovnjakov.

V letu 2023 je bilo po poročilu Policije izvedenih devet usposabljanj, na katerih so se usposobili 103 policisti, prav tako pa je bilo izvedenih devet mednarodnih policijskih akcij.

Izvedeni sta bili dve mednarodni akciji

V letu 2023 so bile v sklopu operacije DEMETER IX in IMPEL projekta SWEAP (Shipments of Waste Enforcement Actions Project, katerega projektni partner je Inšpektorat Republike Slovenije za naravne vire in prostor) izvedene številne akcije nadzora nad pošiljanjem odpadkov prek meja.

Skupni nadzori so bili načrtovani v sodelovanju s Finančno upravo Republike Slovenije in Policijo, na mejnih prehodih, avtocestnih kontrolnih točkah in pristanišču, nadzori pa so bili izvedeni tudi s predstavniki tujih nadzornih organov (Avstrija, Madžarska in Hrvaška).

V okviru akcij je bilo preverjeno, ali pošiljke odpadkov spremlja ustrezna dokumentacija iz Uredbe (ES) št. 1013/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2006 o pošiljkah odpadkov,³⁸ ali odpadki ustrezajo opisu na spremljajoči dokumentaciji, ali so za posamezne vrste odpadkov izpeljani pravilni

³⁸ UL L 190, 12. julij 2006.

postopki (prevoz na podlagi splošnih informacij iz 18. člena, izdana soglasja pristojnih organov). Prav tako je bilo preverjeno izpolnjevanje pogojev iz Uredbe Komisije (ES) št. 1418/2007 z dne 29. novembra 2007 glede izvoza nekaterih odpadkov za predelavo iz Priloge III ali IIIA k Uredbi (ES) št. 1013/2006 Evropskega parlamenta in Sveta v nekatere države, za katere se Sklep OECD o nadzoru prehoda odpadkov preko meja ne uporablja³⁹ (prepoved, soglasje, splošne informacije iz 18. člena) za pošiljke odpadkov, ki se pošiljajo v tretje države.

Izvedenih je bilo 69 skupnih akcij nadzora, od tega 46 na avtocestnih počivališčih in kontrolnih točkah na nekdanjih cestninskih postajah, deset na različnih mejnih prehodih ter 13 v pristanišču Luka Koper. Skupno je bilo pregledanih več kot 3.000 vozil, pri čemer je bilo v 758 primerih nadzorovanih pošiljk odpadkov čez mejo. V okviru akcij je bilo odkritih 18 nezakonitih pošiljk odpadkov. Med njimi je bilo deset primerov odpadne plastike oziroma mešanice odpadkov, trije primeri odpadnega lesa s primesmi, trije primeri odpadnih kovin in nekovin ter po en primer nezakonite pošiljke odpadne električne in elektronske opreme ter nerazvrščenih odpadkov. Pošiljke odpadkov so bile obravnavane kot nezakonite zaradi kršenja pogojev izdanih soglasij, npr. napak pri transportu, nepopolne ali napačno izpolnjene transportne dokumentacije, neskladnosti med deklarirano vsebino pošiljke in dejanskim stanjem ter pomanjkanja potrebnih soglasij pristojnih organov. Med nadzori so bile uvedene tudi prekrškovne inšpekcijske postopke zaradi kršenja določb izvajalske uredbe, na primer neustrezna označba vozila s tablo »A« ali nepopolno izpolnjeni dokumenti. V skupnih akcijah so se izvajali integrirani nadzori, kjer sta Finančna uprava Republike Slovenije in Policija izvajali tudi nadzore z drugih področij dela, kot so trošarine, prevoz nevarnih snovi in prometna varnost. Največ pregledanih pošiljk je bilo odpadnega železa in barvnih kovin, sledijo nerazvrščeni odpadki, kot so odpadki, pripravljeni za sežig (RDF), kompost, ki ne ustreza predpisani specifikaciji, odpadno komunalno blato, rejekti iz papirne industrije, sledijo pošiljke odpadne plastike, odpadnega papirja, odpadnega lesa in podobno.

S podobno intenziteto izvajanja nadzorov bodo nadzorni organi nadaljevali tudi v prihodnje.

Število primerov v sodni obravnavi

Skupno je bilo odkritih več kot 40 nezakonitih pošiljk, pri čemer so bili v vseh primerih uvedeni prekrškovni postopki ali pa so bile podane kazenske ovadbe na tožilstvo. O nezakonitih pošiljkah so bili prav tako obveščeni pristojni organi držav odpreme in namembnih držav.

Boj proti okoljski kriminaliteti je ena glavnih nalog nadzornih organov. Posebno pomembno je medsebojno sodelovanje, ki vključuje izmenjavo informacij in znanj na skupnih izobraževanjih ter sodelovanje v skupnih nadzorih. To sodelovanje se lahko formalizira s podpisom sporazumov o sodelovanju, vendar mora temeljiti predvsem na sistemski ravni in ne na prizadevanju posameznikov. Poleg tega je pomembno vzpostaviti stalen dialog s tožilstvom, kar vključuje izvedbo skupnih sestankov in izobraževanj ter nenehno obveščanje o problematiki okoljske kriminalitete.

Opravljen je bila tudi analiza uvoza odpadkov iz tretjih držav in izvoza odpadkov v tretje države za leto 2023 na podlagi podatkov iz carinskih deklaracij, iz katerih se dajo ugotoviti trendi pošiljanja odpadkov. Ugotovitve analize za leto 2023 so naslednje:

- v letu 2023 je bilo na slovenskih carinskih izpostavah sprejetih 2.533 izvoznih deklaracij za izvoz odpadne plastike in RDF v tretje države, kar je za 7 odstotkov manj kot v letu 2022, ko je bilo sprejetih 2.712 izvoznih deklaracij. Tako po številu deklaracij kot po količini je bilo največ deklaracij sprejetih za izvoz v Bosno in Hercegovino (RDF),
- v primerjavi z letom 2022 se je izvoz odpadne plastike v Turčijo zmanjšal za več kot polovico (v letu 2023 smo izvozili dobrih 13 tisoč ton, v letu 2022 pa slabih 28 tisoč ton),
- v letu 2023 se je nadaljeval izvoz odpadne plastike v Malezijo, Indonezijo, Vietnam in Tajvan, predvsem se je količinsko povečal izvoz odpadne plastike v Malezijo in Vietnam,
- v primerjavi z letom 2022 se je količina izvoženih odpadkov zmanjšala za približno 10 odstotkov (v letu 2023 je bilo izvoženih več kot 162 tisoč ton odpadkov, v letu 2022 pa več kot 180 tisoč),
- povečal se je izvoz odpadnega papirja ter odpadne električne in elektronske opreme (v obeh primerih skoraj za 400 odstotkov),

³⁹ UL L 316, 4. december 2007.

- zmanjšale so se izvožene količine odpadne plastike (v letu 2023 izvoženih dobrih 85 tisoč ton, v letu 2022 dobrih 95 tisoč ton) odpadnih kovin in odpadnih barvnih kovin,
- uvozne deklaracije so bile sprejete za odpadke, uvožene iz 23 držav, število držav je v primerjavi z letom 2022 ostalo nespremenjeno,
- v primerjavi z letom 2022 se je število uvoznih deklaracij zmanjšalo za približno 5 odstotkov (v letu 2023 je bilo sprejetih 4.609 uvoznih deklaracij, v letu 2022 pa 4.849). Skladno z zmanjšanjem števila deklaracij se je zmanjšala tudi količina uvoženih odpadkov, približno za 15 odstotkov (v letu 2023 uvoženih nekaj manj kot 108 tisoč ton odpadkov, v letu 2022 nekaj manj kot 126 tisoč ton odpadkov),
- v Slovenijo je bilo uvoženih največ odpadnih kovin in odpadnih barvnih kovin (skoraj 75 odstotkov celotne količine uvoženih odpadkov, zmanjšale so se količine uvoženega odpadnega papirja in odpadne plastike). Najbolj se je zmanjšala količina uvoženih odpadnih svinčevih akumulacij.

6.9.4.7 Vzpostavitev učinkovitih mehanizmov začasnega zavarovanja in odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in premoženja nezakonitega izvora ter njegove hrambe in upravljanja

Ključne dejavnosti/ukrepi

Ustanovi se medresorska delovna skupina pod vodstvom Ministrstva za pravosodje, ki pripravi predlog zakonodajnih sprememb, na podlagi katerih se ustanovi multidisciplinarni urad oziroma drug funkcionalno samostojen organ za izvajanje opisanih nalog, s katerim se omogoča učinkovit odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in premoženja nezakonitega izvora (ARO) ter učinkovita hramba in upravljanje z zavarovanim in odvzetim premoženjem (AMO). Ta delovna skupina tudi analizira možnosti za izboljšanje zakonodaje na področju odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in premoženja nezakonitega izvora.

Nosilec: Ministrstvo za pravosodje.

Kazalnika za merjenje uspešnosti:

- izdelana analiza izboljšanja zakonodaje;
- izdelan predlog zakonodajnih sprememb.

POROČILO O IZVEDBI

Opis izvedbe: delno izvedeno

Na podlagi sklepa ministrice za pravosodje z dne 19. decembra 2023 deluje pod vodstvom Ministrstva za pravosodje operativna medresorska delovna skupina za pripravo predloga prenove ureditve sistema začasnega zavarovanja, odvzema ter hrambe in upravljanja z zaseženim premoženjem po Zakonu o kazenskem postopku in Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora. Člani delovne skupine so predstavniki državnega tožilstva, Ministrstva za finance, Finančne uprave Republike Slovenije, Policije in Ministrstva za pravosodje, po potrebi pa se vključijo tudi drugi deležniki. Naloga medresorske delovne skupine je pripraviti usklajen predlog vzpostavitve centralnih organov ARO AMO z orisom kadrovskih in materialnih potreb, tehničnih rešitev, preliminarno oceno finančnih posledic in koristi, ki jih bo država imela z vzpostavitvijo novega sistema, ter pregled zakonodaje, ki jo je treba za izboljšanje sistema spremeniti. Delovna skupina se sestaja na rednih mesečnih delovnih sestankih, na katerih obravnava vnaprej pripravljena pisna gradiva.

Na vsebino rešitev bistveno vpliva Direktiva (EU) 2024/1260 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. aprila 2024 o povrnitvi in odvzemu premoženja,⁴⁰ ki prinaša številne in pomembne obveznosti na tem področju in jih bo torej treba upoštevati pri oblikovanju predloga ureditve. Med postopkom priprave in sprejema je bil predlog direktive vsebinsko večkrat močno spremenjen. Glede na navedeno je bilo treba z začetkom priprave konkretnih rešitev počakati do oblikovanja končne vsebine. Evropski parlament je direktivo sprejel 13. marca 2024, veljati pa je začela 22. maja 2024.

⁴⁰ UL L, 2024/1260, 2. maj 2024.

PRILOGA: Pregled porabljenih sredstev po vključenih proračunskih uporabnikih in sofinanciranih programih v letu 2023

Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Realizacija za leto 2023	Realizacija za leto 2023
Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	2611-11-0036 Izvajanje in sofinanciranje programov socialnega varstva 2611-11-0024 Izvajanje storitev kriznih centrov in interventne službe in 2611-21-9382 Nadomeščanje osnovnih sredstev CSD	170082 Razvojni in eksperimentalni socialnovarstveni programi 170083 Javni socialnovarstveni programi 4073 Krizni centri	Dejavnosti in ukrepi: 1. Sofinanciranje socialnovarstvenih programov na področju zasvojenosti (6.2.4.6) 2. Sofinanciranje socialnovarstvenih programov na področju preprečevanja nasilja (6.2.4.10) 3. Strategija dela s povzročitelji nasilja – sofinanciranje programa Poti iz nasilja; podprograma: (i) individualno delo z ljudmi, ki povzročajo nasilje, (ii) trening socialnih veščin za osebe, ki povzročajo nasilje) (6.2.4.11) 4. Krizni centri (6.2.4.10)	1. 5.591.896,09 EUR 2. 4.434.339,61 EUR 3. 368.500,00 EUR 4. 4.001.253,24 EUR in 8.167,24 EUR
Ministrstvo za kulturo		190140 Medijska pismenost	Dejavnosti in ukrepi: Sofinanciranje projektov za spodbujanje, promocijo in razvoj medijske pismenosti (6.3.4.1)	46.249,94 EUR

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje			Dejavnosti in ukrepi: Sofinanciranje programov usposabljanja strokovnih delavcev (KATIS, 2022/23) na temo čustvenih in socialnih kompetenc (6.2.4.3)	348.112,03 EUR
Ministrstvo za zdravje	2711-18-0002 - Duševno zdravje in odvisnosti od drog	7083 Programi varovanja zdravja in zdravstvena vzgoja	Dejavnosti in ukrepi: 1. Promocija zdravega načina življenja (6.2.4.6) 2. Zagovorništvo (6.2.4.6) 3. Svetovanje in pomoč (6.2.4.6)	548.217,86 EUR
Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost	C1544-23-100020 C1544-23-100011 C3132-21-004107	200041 Dvig ravni informacijske varnosti 200041 Dvig ravni informacijske varnosti. 200041 Dvig ravni informacijske varnosti.	Dejavnosti in ukrepi: 1. Sofinanciranje dogodka Cyber Night 2023 2. Sofinanciranje državnega tekmovanja v znanju IKT za srednješolce 3. Sofinanciranje CRP projekta Izpostavljenost sodobnih informacijsko-komunikacijskih infrastruktur kibernetiskim napadom	1. 2.000,00 EUR 2. 2.500,00 EUR 3. 14.166,67 EUR